

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Bakalářská práce

Denisa Truijensová

Komentovaný překlad: Bovenkerk, Bernice a Susan Ophorst, The Decisions of Wannabe Dog Keepers in the Netherlands. In: *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*. Bernice Bovenkerk a Jozef Keulartz, eds. Cham: Springer 2021, s. 255-267.

Annotated translation: Bovenkerk, Bernice and Susan Ophorst, The Decisions of Wannabe Dog Keepers in the Netherlands. In: *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*. Bernice Bovenkerk and Jozef Keulartz, eds. Cham: Springer 2021, s. 255-267.

Praha 2023

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Šťastná, Ph.D.

Poděkování

Na tomto místě bych v první řadě ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Zuzaně Šťastné, Ph.D. za její velice cenné rady, důkladnou zpětnou vazbu, trpělivost, ochotu a nesmírnou vstřícnost. Velký dík patří také mé sestře Sarah Truijensové, studentce oboru Veterinární lékařství na Veterinární univerzitě Brno, která mi poskytla přístup k velkému množství podpůrných materiálů a ochotně zodpovídala všechny mé dotazy týkající se tématu překládaného textu.

Zadání

Zadaný text přeložte do češtiny a svůj překlad doprovodte překladatelským komentářem v rozsahu min. 20 normostran. Komentář je formalizovaným záznamem překladatelské analýzy, která by měla překladu předcházet: v jeho rámci celkově charakterizujte výchozí text, uveďte, s jakým cílem a jakou funkcí byl napsán a jaké lexikální, syntaktické a další prostředky autoři volí k dosažení svého záměru. Dále uvažujte o nové, české komunikační situaci překladu – na jaký okruh čtenářů by se zaměřoval a zda by mohl být publikován samostatně (a případně v jakém médiu), nebo pouze jako součást celé knihy (a v jakém českém nakladatelství by taková kniha mohla vyjít). Vysvětlete, zda budou funkce a cíl textu a v závislosti na nich styl (včetně formálních znaků odborného článku, jako je např. přítomnost abstraktu) v této nové komunikační situaci vašeho překladu nějak pozměněné, nebo zůstanou beze změny. Dále popište, na jaké problémy jste v překladu narazila, a zdůvodněte použité překladatelské postupy a případné posuny, které jste v překladu provedla na úrovni lexika, syntaxe a celkově v rovině stylistické. Vzhledem k tomu, že se jedná o relativně specializovaný odborný text, věnujte v komentáři odpovídající pozornost i paralelním českým odborným pramenům, o něž se budete při překladu terminologicky a stylisticky opírat, a také případným odborným konzultacím terminologie a dalších otázek. Při popisu svého překladu postupujte od celkové koncepce k dílčím řešením. Citovaná vlastní řešení, kterými budete dokládat použití uváděných postupů, opatřete odkazy ke stránkám překladu i originálu. Komentář opatřete na závěr bibliografickým soupisem použitých primárních i sekundárních zdrojů, včetně internetových.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 28.7.2023

Denisa Truijensová

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je zprostředkovat český překlad vybraných částí z odborné publikace *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*, na jejímž vzniku se podíleli Bernice Bovenkerk a Jozef Keulartz ve spolupráci s řadou dalších akademiků působících mimo jiné na Wageninské univerzitě, Radboud University v Nijmegenu a Michiganské státní univerzitě. Tato práce sestává ze dvou částí. Obsahem první části této práce je překlad části kapitoly 14: *The Decisions of Wannabe Dog Keepers in The Netherlands*, kterou napsaly Susan Ophorst a Bernice Bovenkerk. Druhá část se zaměřuje na překladatelský komentář, jehož součástí je translátologická analýza výchozího textu, popis zvolené překladatelské metody a rozbor problematických pasáží a posunů, k nimž vlivem překladu došlo.

Klíčová slova:

překlad odborného textu, překladatelská analýza, překladatelské postupy, chov psů, etika chovu zvířat, welfare zvířat

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to provide a Czech translation of selected excerpts from the scientific book *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*, which was written by Bernice Bovenkerk and Jozef Keulartz in cooperation with several other scholars from the Wageningen University, Radboud University Nijmegen, Michigan State University, and others. This thesis consists of two parts. The first part contains a Czech translation of an extract from Chapter 14: *The Decisions of Wannabe Dog Keepers in The Netherlands* written by Susan Ophorst and Bernice Bovenkerk. The second part presents a commentary on the translation, which focuses on analysing the source text and addresses problematic parts and translation shifts that arose as a result of the translation process.

Key words: specialized translation, translation-oriented text analysis, translation procedures, dog breeding, ethics of animal breeding, animal welfare

Obsah

1. Úvod	7
2. Překlad	8
3. Komentář	25
3.1. Překladatelská analýza	25
3. Komentář	25
3.1. Překladatelská analýza	25
3.1.1. Vnětextové faktory	25
3.1.1.1. Vysílatel	25
3.1.1.2. Záměr a motiv vysílatele	27
3.1.1.3. Příjemce	27
3.1.1.4. Místo, čas a médium	28
3.1.1.5. Funkce	29
3.1.2. Vnitrotextové faktory	30
3.1.2.1. Téma a obsah	30
3.1.2.2. Kompozice	32
3.1.2.3. Lexikum	32
3.1.2.4. Syntax	34
3.1.2.5. Neverbální a suprasegmentální prvky	35
3.2. Hypotéza o cílové komunikační situaci	37
3.3. Metoda překladu	38
3.4. Typologie překladatelských posunů	39
3.5. Typologie překladatelských problémů a jejich řešení	41
3.5.1. Lexikální problémy	42
3.5.1.1. Terminologie	42
3.5.1.2. Specifikace a explikace	46
3.5.2. Syntax a stylistická rovina	47
4. Závěr	53
5. Bibliografie	54
Primární literatura	54
Sekundární literatura	54
Oborová odborná literatura	54
Translatologie	55
Příručky a slovníky	55
Přílohy	57

1. Úvod

Tato bakalářská práce se v první části věnuje překladu vybraných podkapitol z publikace *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene* a v následující části vyhotovený překlad komentuje. Na této knize pracovali filozofové, psychologové a odborníci v oblasti enviromentální etiky, welfare a etiky ve vztahu ke zvířatům a zabývají se zde překážkami v soužití lidí se zvířaty v období antropocénu. Kniha sestává celkem z 5 částí a dohromady čítá 31 kapitol. Kromě etiky chovu psů, jež je předmětem této bakalářské práce, se lze také dočíst například o problematice soužití lidí s toulavými kočkami, komunikaci a sociálním chování dojníc v průmyslových velkochovech nebo o otázkách morální odpovědnosti člověka vůči zvířatům, která bojují o přežití v důsledku globálního oteplování.

Tento text jsem si vybrala zejména z toho důvodu, že mi je téma chovu psů velice blízké. Celý život mám velmi kladný vztah k přírodě a ke zvířatům, od dětství mě v životě provází psi, kterým se ve svém volném čase naplno věnuji. Do problematiky utrpení zvířat, etologie, welfare a etiky ve vztahu ke zvířatům mě zasvětila má sestra, která v minulosti studovala obor Ochrana zvířat a welfare na Veterinární univerzitě Brno. Domnívám se, že tato publikace nabízí veskrze podrobný odborný vhled právě do těchto a podobných oborů a myslím si, že z překladu by mohli čeští čtenáři určitě těžit.

2. Překlad

Abstrakt

Pes je odjakživa nejlepším přítelem člověka. Tento vztah se ovšem může někdy potýkat s problémy. Nesourodost ve vztahu mezi psy a jejich držiteli může vyústit v narušení životní pohody u obou; například šlechtění psů pro dosažení určitého vzhledu může vést k potížím z hlediska jejich zdraví a welfare, importováním psů ze zahraničí zase vzrůstá riziko zavlečení zoonóz. Podle našeho názoru by se mnoha takovým problémům dalo zabránit, kdyby si lidé svou volbu ještě před pořízením konkrétního psa důkladně promysleli. Snaha ovlivnit rozhodování ostatních by však mohla naznačovat, že my víme, jaká volba je ta správná. V této kapitole se budeme zabývat třemi možnostmi: štěňaty s průkazem původu, štěňaty bez průkazu původu a dospělými psy ze (zahraničních) útulků. Dokazujeme, že každá z těchto tří variant stojí na určitých morálních předpokladech, jejichž legitimitu lze zpochybňovat. Docházíme k závěru, že volba, jakého psa si pořídit, není snadná a mnohdy je obtížné stanovit, jaká je skutečně ta správná. Zároveň ukazujeme, jak stávající systém vylepšit, a předkládáme také několik návrhů, které by z té správné volby učinily zároveň volbu snazší. Vzhledem k tomu, že podmínky života v období antropocénu povedou pravděpodobně k domestikaci stále více volně žijících živočišných druhů, mohla by tato analýza podpořit rozvoj úvah nad etickými důsledky domestikace.

Označení *držitel* nebo *majitel* zvířete jsou s ohledem na autonomii zvířat rozporuplné. Výraz *držitel* považujeme za neutrálnější než *majitel*. Vzhledem k tomu, že se věnujeme tomu, jakou roli hrají lidé při plnění svých přání, aby si ve svém životě udržovali pouto se psem, rozhodly jsme se v této kapitole užívat právě tento termín. Slovo *majitel* se objevuje jen v souvislosti s vlastnictvím, jelikož jsme pro něj nenalezly vhodnější ekvivalent. Ačkoli se jako lepší označení nabízí *lidský společník*, mohlo by toto spojení znesnadnit pochopení, když se zaměřujeme na okamžik, kdy se člověk rozhoduje pro pořízení určitého psa.

14.1 Úvod

Psi jsou jedním z nejúspěšněji a nejdéle domestikovaných živočišných druhů, proto je lze považovat za ukázkový příklad antropocenního zvířete. Po dlouhé době

vzájemného ovlivňování jsme v souvislosti s chovem psů nabyli mnoho zkušeností a znalostí – v zásadě by se dalo říci, že se lidé a psi domestikovali společně. Z dob, kdy spolu žili bok po boku pro oboustranný prospěch při lovu a pro vzájemnou ochranu, jsme se přesunuli do životních podmínek moderního světa, kdy se zdá, že jsou psi ze západních zemí plně závislí na člověku. Tento vývoj vyvolává diskusi o domestikaci a jejích hranicích. Vzhledem k tomu, jak dlouho domestikace psů probíhala, je lze brát jako zajímavou ilustraci vztahu člověka se zvířaty a jejich četným etickým překážkám v dobách antropocénu. Domestikace psů by mohla sloužit dokonce jako modelový příklad výzev, kterým čelí zájmová zvířata ve vztahu s lidmi v antropocénu. Jak je uvedeno v úvodu této publikace, kvůli proměňujícím se přirozeným prostředím k životu a klimatickým vlivům se z původně divokých zvířat čím dál častěji stávají zvířata na pomezí volně žijících a zdomácnělých. Dalším, možná nevyhnutelným krokem, by mohla v budoucnu být domestikace stávajících volně žijících druhů (viz také kapitola, již do této knihy přispěla Clare Palmer). S odkazem na Swarta a Keulartze (2011) pohlížíme na domestikaci jako na pozvolný proces; většina zvířat se nachází ve fázi mezi divokými a domestikovanými. Za kritérium domestikace považujeme jednak to, do jaké míry se dokázala zvířata přizpůsobit svému životnímu prostředí sdílenému s člověkem a jednak úroveň jejich závislosti na něm. Čím více se přizpůsobila a čím se na člověku stala závislejší, tím domestikovanější jsou. Úroveň jejich závislosti a adaptace má vliv na jejich jednání (*agency*), tyto důsledky ovšem nejsou jednoznačné. Například zvířata, jež jsou velmi závislá, ale svému prostředí málo přizpůsobená (např. zvířata v ZOO), jednají frustrovaně, neboť nad svým životem nemají téměř žádnou moc a zároveň pravděpodobně cítí potřebu projevit své přirozené divoké chování. Mnoho psů je však velmi závislých a zároveň výborně přizpůsobených. Na rozdíl od divokých a toulavých psů si nemohou psi chováni jako společníci obvykle žít život podle sebe, protože mají omezené možnosti volby například v tom, kde a v jaké společnosti budou žít nebo se kterým jedincem stejného druhu se rozmnoží. Svou přizpůsobivostí se ale psi dokázali naučit jednat různými způsoby tak, že jsou schopni svým držitelům naznačit, co potřebují. Ne náhodou se nejnovější literatura zaměřená na filozofii ve vztahu ke zvířatům často věnuje vztahu člověka se psem (Hearne 2016; Haraway 2007); díky své adaptabilitě a dlouhodobé domestikaci spolu psi a lidé dokáží komunikovat a spolupracovat.

Proto bychom se chtěly zamyslet nad ponaučením, které si z tohoto příběhu „úspěšné“ domestikace lze odnést.

Vztah člověka se psem procházel postupně řadou změn: nejprve žili spolu, aby se vzájemně chránili a pomáhali si při lovu, poté začali lidé psy šlechtit výhradně pro práci a v dnešní moderní době jsou psi v západním světě chováni především jako společníci a za účelem zajištění určitého společenského statusu. Každá z těchto situací s sebou přinesla specifické morální problémy, což vedlo k diskuzím o oprávněnosti domestikace a o jejích mezích. V dnešní době se v chovu psů potýkáme například se zdravotními potížemi a problémy z hlediska psiho welfare, jež byly způsobeny přehnaným zvýrazňováním některých exteriérových znaků, dále například s případy pokousání nebo šířením zoonóz v důsledku dovážení psů ze zahraničí. Pak čelíme rovněž problémům se zdravím a welfare psů v nelegálních chovných zařízeních a jejich nedostatečnou socializací. Domníváme se, že mnoho z těchto problémů pramení z toho, jakým způsobem se lidé rozhodují, jakého psa si pořídí, a mohlo by se jim předcházet, kdyby byl tento moment rozhodování ovlivněn. Samozřejmě, že po pořízení psa následují další etické problémy. Smí člověk psa například vykastrovat? Co dělat, když pes onemocní a léčba vyžaduje nákladnou operaci? Za jakých okolností smí člověk psa utratit? Těmito problémy se však v této kapitole zabývat nebudeme, protože nevychází z okamžiku rozhodování, a proto je nelze ovlivnit stejným způsobem.

V Nizozemsku žije 1.5 milionu psů. Tento počet za poslední dekádu nijak zásadně nekolísá, z čehož vyplývá, že se ročně lidé pro přivítání psa do domácnosti rozhodnou 150 000krát (počítáme-li s tím, že toto číslo zůstane veskrze konstantní a pes se dožívá průměrně 10 let). Neijenhuis a Hopster (2017) zjistili, že se z tohoto počtu narodilo 65 % jedinců v Nizozemsku a 26 % z nich obdrželo průkaz původu. Ze zbývajících 35 % bylo 16 % psů do Nizozemska dovezeno a 19 % nebylo zaregistrováno, což je v Nizozemsku protizákonné, neboť již od roku 2014 platí povinnost využívat tamní identifikační a registrační systém. Lidé nad psy uvažují různými způsoby a to vede k různým rozhodnutím. Každé z nich vyvolává vlastní etické problémy.

V následujících podkapitolách budeme tato rozhodnutí rozebírat a své podněty dávat do souvislosti s názory odborníků konkrétně na etiku vlastnictví psů nebo obecně na vlastnictví zájmových zvířat. Zaměřujeme se zde na štěňata s průkazem

původu a štěňata bez něj a dospělé psy ze (zahraničních) útulků. V závěru této kapitoly zkoumáme, co si z různých rozhodnutí lidí lze vzít za ponaučení a jaké kroky můžeme provést v zájmu psa i člověka. Dokazujeme, že každá z těchto tří variant stojí na určitých morálních předpokladech, jejichž legitimitu lze zpochybňovat. Docházíme k závěru, že volba, jakého psa si pořídit, není snadná a mnohdy je obtížné stanovit, jaká je skutečně ta správná. Toto je potřeba si uvědomit, protože mnoho problémů, jež u psů pozorujeme, má svůj původ už ve chvíli, kdy se člověk pro pořízení určitého psa rozhodne. Chceme-li toto rozhodnutí správným způsobem usměrnit, potřebujeme do jisté míry tušit, jaký směr je v daném případě ten správný. Rozebíráním různých důvodů, které lidi vedou k pořízení určitého druhu psa a jejich problematizováním chceme přimět budoucí držitele psů k tomu, aby důkladněji zvažovali, jaké dopady takové rozhodnutí může mít.

14.2. Vlastnictví psů z pohledu odborníků na etiku ve vztahu ke zvířatům

K problematickým aspektům chovu psů v zájmovém chovu se vyjádřila řada odborníků na etiku ve vztahu ke zvířatům. V této kapitole jsme využily myšlenky řady významných vědců, abychom poukázaly na to, s jak rozmanitými názory se v této oblasti setkáváme. Všichni mají společné to, že si na otázku pohody zvířat (welfare) utvořili určitý názor. Základní myšlenka téměř všech teorií o etice ve vztahu ke zvířatům je založena na tom, že by se welfare zvířat nemělo narušovat, a naopak bychom měli usilovat o jeho prosazování. Názory výzkumníků z různých teoretických odvětví na to, co pojem welfare zahrnuje, se však mohou lišit. Někteří například definují welfare jako zajištění „pozitivních emočních stavů“, jiní se zaměřují na schopnost zvířete vykazovat druhově specifické či přirozené chování. Na welfare lze pohlížet i více všeobecně, tedy jako na pohodu zvířete v průběhu celého jeho života (srov. Bovenkerk a Meijboom 2013). Jednotlivé teoretické rámce se navíc liší v tom, co všechno pod pojem welfare zahrnují. Obecně vzato je například pro welfaristy jediným kritériem k hodnocení správného zacházení se zvířaty to, jaký dopad toto zacházení zanechá na jejich životní pohodu. Kantovci však berou v potaz i faktory nad rámec životní pohody a ekocentristé tvrdí, že určitá míra utrpení k životu zvířat patří. Z toho vyplývá, že pokud správné rozhodnutí pro pořízení psa alespoň částečně závisí na zachování podmínek jeho welfare, je k určení této správnosti nutné vědět, na jakou morální teorii se daný člověk odvolává a jak welfare sám definuje.

Utilitaristický filozof Peter Singer (1973) v držení psů v zájmovém chovu jako takovém problém neshledává, dokud zvíře nevystavujeme utrpení. Nerozlišuje mezi domestikovanými a divokými zvířaty, všechna zvířata mají stejné právo prožívat radost a žádná si nezaslouží trpět. To zavazuje držitele psů k tomu, aby se o ně starali správně a předcházeli situacím, v nichž by jejich svěřenci mohli přijít k újmě. Naproti tomu právní expert Gary Francione (a Garner 2010) se domnívá, že držení domácích mazlíčků ve své podstatě problematické je, neboť se zde na domácí zvířata nahlíží jako na osobní majetek. Myšlenka, že domácí mazlíčky lze vlastnit, naznačuje, že se jedná o věci, a tím jim může hrozit, že s nimi tak lidé budou i zacházet. Zvíře však očividně věc není. Vzhledem k tomu, že dle jeho názoru zvířatům náleží morální a zákonná práva a s tvory s vlastními právy by se zásadně nemělo nakládat jako s majetkem, praxe chovu domácích zvířat by měla skončit. Z tohoto pohledu vyplývá, že by se cílený odchov štěňat měl zakázat, čímž by došlo k tomu, že by držení psů jakožto společníků postupně zaniklo. Do té doby bychom směli psy pouze adoptovat z útulků a zacházet s nimi jako s rovnými partnery namísto jako s „otroky“. Francione se staví proti domestikaci, neboť se v jejím důsledku zvířata stávají plně závislá na člověku a porušují se jejich práva. Domestikovaná zvířata „jsou na nás závislá ve všem, co je pro ně v životě důležité: kdy a jestli se napijí a nají, kdy a kde si odpočinou a usnou, zda se jim dostane lásky či fyzického vyžití“ (Francione 2012). Naprosto opačný názor zastávají například vědci Stephen Budiansky (1992) a Baird Callicott (1992); dle nich totiž domestikovaná zvířata hypoteticky podepsala nevyslovenou „smlouvu o domestikaci“. Budiansky tvrdí, že psi svou vlastní domestikaci sami iniciovali. Ze spolupráce s člověkem v mnoha ohledech těžili, a zajistili si tak obrovskou evoluční výhodu. Oba vědci však doplňují: pokud se zvířata dostanou do horší situace, než v jaké by se nacházeli ve volné přírodě, případně dojde-li špatným zacházením k narušení vztahu mezi lidmi a zvířaty, lidé smlouvu porušili a nemohou jí své nevhodné chování nadále obhajovat. Budiansky a Callicott se domnívají, že k tomuto dochází především v souvislosti s chovem dobytka, v domestikaci psů patrně problém neshledávají. Clare Palmer (1997) naopak myšlenku smlouvy o domestikaci odmítá, jelikož k uzavření jakékoliv smlouvy je nutný oboustranný informovaný souhlas, který zvířata dát nemohou. A i kdyby předkové nyní žijících zvířat dobrovolně smlouvu uzavřeli, nelze předpokládat, že její platnost trvá dodnes.

Dle Palmer (2010; Sandøe a kol. 2015) tedy nevhodné zacházení s domestikovanými zvířaty není možné ospravedlnit domnělou smlouvou o domestikaci. Domestikací jsme se v podstatě zavázali k plnění určitých závazků vůči těmto zvířatům. Podle její kontextuálně-vztahové etiky existuje rozdíl mezi povinnostmi lidí ve vztahu k domestikovaným oproti divokým zvířatům. Zatímco k divokým zvířatům zastáváme postoj založený na principu *laissez-faire*, vůči zájmovým, hospodářským a laboratorním zvířatům nám náleží zvláštní povinnosti, neboť jsme je přivedli do situací, v nichž je jejich blaho plně v našich rukou. Jejich domestikací totiž ovlivňujeme nejen jejich volnost pohybu a schopnosti nezávislého rozhodování, ale dokonce i jejich genetickou výbavu. Tímto se morálně zavazujeme k tomu, abychom zvláště chránili jejich pohodu.

Tyto závazky týkající se psů dále rozebírá i Kristien Hens (2009), též na ně pohlíží ze vztahově-etického hlediska. Vztah mezi člověkem a psem označuje za reciproční, vzhledem k tomu, že člověk i pes jsou společenští živočichové. Na rozdíl od Francioneho ale tvrdí, že se psy se jako s věcmi či nástroji nezachází: „Pokud by se lidé ke psům chovali především jako k nástrojům, je na pováženou, zda by se jejich soužití tak dařilo... Jde o víc než jen vztah pán versus otrok“ (Hens 2009, 6). „Abychom proto etiku ve vztahu ke psům uchopili správně, musíme brát v potaz to, že psi žijí ve společnosti lidí, a proto na ně nemůžeme pohlížet jako na divoká zvířata.“ (Hens 2009, 5) Psi jsou „přírodně-kulturní“ živočichové, s nimiž jsme se rozhodli navázat vztah a přijmout je do svých domovů a rodin a v zásadě je plně začlenit do své komunity. Tím nám vůči nim vznikly další povinnosti nad rámec těch všeobecných, které se vztahují na všechny bytosti schopné vnímání. Zde zmiňuje nejen odpovědnost lidí za emocionální a psychickou pohodu zvířat, ale řadí sem i speciální závazky, například „zajištění pouta důvěry, které by nemělo být jen tak narušováno“ (Hens 2009, 3). Podle Hens psům na udržování dobrých vztahů s lidmi záleží a stojí o to, být součástí lidské komunity. Tyto speciální závazky vedou například k tomu, že vznikají psí parky, děti se ve školách učí, jak se ke psům správně chovat a vládní představitelé zpřísňují pravidla chovu.¹ Dle Hens nám vznikají již v době, kdy se pro pořízení psa rozhodneme – k čemuž bychom měli

¹ Přestože zde autorka klade důraz na mimořádné závazky ke psům plynoucí z jejich pozic v rodinách a smíšených komunitách, dodává, že i zde existují jisté hranice – například vůči našim dětem máme povinnosti jiné.

dojít až po důkladném zvážení. Už jen tím, že bychom psa dali do útulku před vánočními svátky, bychom narušili jeho důvěru vůči nám.

Sue Donaldson a Will Kymlicka (2011) na tuto vztahovou a právně založenou etiku pohlížejí z politického hlediska: domácí psi by měli být vnímáni jako jednotlivci se základními a občanskými právy, neboť jsou již součástí naší společnosti. Tím, že jsme je domestikovali, a přivedli tak do našeho světa, jim dlužíme úplné začlenění, protože je to stejně tak jejich svět, jako náš. Tito autoři na rozdíl od Francioneho nepovažují závislost domácích zvířat za nutně nedůstojnou – důležité je podle nich to, jak na závislost reagujeme. Nemělo by se na ni pohlížet jako na slabost, nýbrž jako na základ dobrého vztahu: „Nebudeme-li závislost vnitřně vnímat jako něco ponižujícího, pochopíme, že se psi chovají jako schopní jedinci, kteří vědí, co chtějí, a vědí, jakým způsobem komunikovat, aby toho dosáhli. Jako někdo, kdo dokáže projevovat vlastní jednání, samostatně se rozhodovat a vybírat si.“ (Donaldson a Kymlicka, 2011, 84). Ve vztahu mezi lidmi a zvířaty by měli různí jedinci být s to naplňovat své vize o dobrém životě, což znamená, že by měli psi mít možnost činit důležitá rozhodnutí sami za sebe. Jednalo by se například i o to, že by pes už nechtěl nadále žít v lidské domácnosti. Spokojený život by pro nějakého psa mohl spočívat v životě toulavého psa, který by si našel novou smečku mimo prostředí lidí.

Dobrý život je nakonec i ústředním tématem koncepce potenciálních schopností (*capability approach*) Marthy Nussbaum (2006). Nussbaum hovoří o tom, že k dosažení spravedlnosti je nutné, aby se s každým jedincem zacházelo s ohledem na jeho důstojnost a blaho. Každý jedinec disponuje určitými vrozenými schopnostmi a dobro spočívá v tom, že je může využít, protože tím se rozvíjí. Abychom zjistili, jak se konkrétně u daného jedince projevuje to, že dobře prospívá, je nutné mu zajistit podmínky k tomu, aby mohl vykazovat druhově specifické chování. Vzhledem k tomu, že se psi po několik tisíciletí vyvíjeli po boku lidí, je pro ně přirozené něco jiného než pro divoké psy či vlky. K tomu, aby v životě prospívali, vyžadují možnost volby a příležitost rozvíjet své schopnosti. Jinak řečeno, potřebují, aby je lidé cvičili a vychovávali, podobně jako své děti.

Stejně jako Donaldson a Kymlicka zahrnuje i Nussbaum do své teorie o spravedlnosti politické hledisko. Přichází s řadou tzv. potencialit, jež je třeba respektovat, aby zvířata mohla prospívat, a které se podobají politickým principům. Neuvádí sice konečný výčet, avšak jedny z potencialit, které samozřejmě musí být

zachovány, jsou život a tělesné zdraví. Dále pak s odkazem na koncepci potenciálních schopností konstatuje, že mají zvířata nárok na tělesnou integritu. Nemělo by tak například docházet k „mrzačení“ jejich těl z estetických důvodů (Nussbaum 2006, 395). Zvířata mají v rámci možností právo se samostatně rozhodovat, vhodnými způsoby se učit či absolvovat výcvik, hrát si, mít dostatek prostoru a přístup k nejrůznějším aktivitám. Také by jim mělo být umožňováno navazovat vztahy a projevovat lásku a péči lidem i jiným živočichům. Z právního hlediska by zvířatům měla být přisuzována politická práva a právní status důstojných tvorů (Nussbaum 2006, 399). V neposlední řadě mají zvířata právo na nedotknutelnost prostoru k životu, ať už žijí v přírodě či s lidmi. Na pozadí teorií etiky chovu, které se týkají domestikovaných zvířat, zejména pak chovu psů, se dále podíváme na to, jakými způsoby ke psům přicházíme a v každém případě vyzdvihneme několik problémů, na které v každém z případů lze narážet. Nejdříve se budeme zabývat štěňaty s průkazem původu, poté těmi bez rodokmenu, a nakonec dospělými psy ze (zahraničních) útulků.

14.3 Štěňata s průkazem původu

Lidé, kteří se rozhodnou pro pořízení štěněte s průkazem původu, tímto dokumentem často chtějí dokázat, že se jednalo o racionální a pečlivě zváženou volbu (Bovenkerk a Nijland 2017). Proto bychom na úvod rády vysvětlily, co takový průkaz původu vlastně zahrnuje. *Fédération Cynologique Internationale* (FCI) je mezinárodní organizace, která sestává z členů a smluvních partnerů z 94 zemí, přičemž každou zemi smí zastupovat jedna organizace. V současnosti uznává 346 plemen, každé plemeno náleží určité zemi, většinou na základě svého historického původu. Tato země je zodpovědná za vyhotovení standardu charakteristických znaků, jež by plemeno mělo vykazovat, a to z hlediska vzhledu, pohybu a povahových vlastností. Průkaz původu je dokument, který dokládá plemennou příslušnost psa, tedy to, že jej historický původ spojuje se psy s rodokmenem stejného plemene. V Nizozemsku se s tímto pojí DNA testování všech psů s průkazem původu, aby se ověřila správnost rodokmenu. Členové (kynologické organizace) mohou požadavky na získání rodokmenu zpřísnovat, není to však povinné. Podmínky získání průkazu původu jsou v Nizozemsku založeny na všeobecném welfare chovné feny, například na věku, ve kterém měla svůj první a poslední vrh a na nutném časovém odstupu mezi jednotlivými odchovy. Pouze

některá plemena musí splňovat i určitá zdravotní kritéria, v případě jejich nesplnění pak jedinec rodokmen nedostane. Většiny plemen se však takové požadavky netýkají.

Jaké etické aspekty je třeba brát v úvahu, když se bavíme o psech s průkazem původu? Vzhledem k tomu, že se Francione zasazuje o to, aby psi nebyli považováni za majetek, psa s rodokmenem rozhodně nepovažuje za přijatelnou volbu. V průkazu původu si lze nejen ověřit, jaké měl pes předky, ale také se jedná o doklad o vlastnictví. Jedno z práv, o kterém můžeme říci, že je v chovu psů s průkazem původu porušováno, je právo zvolit si vlastního partnera k rozmnožování. Ve většině případů vybírají chovný pár lidé, často bez ohledu na to, co si o tom myslí fena – ta bývá během aktu držena. Podobně můžeme pohlížet na cílené zkvalitňování lidského genofondu pro lepší předvídatelnost u potomstva a genetický screening lidí, o čemž se vedou etické a právní diskuze. Pokud jde o selekci embryí, nizozemská společnost s tímto tématem poněkud bojuje (De Haan a kol. 2010). Nizozemská legislativa umožňuje selekci embryí, pokud jde o blaho plodu samotného. Díky tomu lze provádět screening závažných vrozených vad a těhotenství ukončit, pokud embryo některou z vad vykazuje. Není ovšem legální, pokud se v těchto případech jedná ve prospěch někoho jiného, například sourozence, jemuž by kmenové buňky embrya pomohly v boji s nemocí, nebo pokud jde o rodiče, kteří mají specifické požadavky na své potomstvo. Sporné situace nastávají, pokud má ze selekce prospěch vícero stran. Převedeme-li tento princip na chov psů, měli bychom se řídit pravidlem, že by selekce u psů měla probíhat pouze, pokud je přímo v zájmu daného psa. Zvážíme-li, že pes nijak netěží z toho, že má nejvyvinutější lovecké pudy, dokáže nejrychleji běžet, nebo nejlépe odpovídá standardu plemene, což je z velké části výhodné pouze pro člověka, dojdeme k tomu, že v praxi chovu psů se na podobná práva, která by se respektovala u lidí, nepohlíží stejnou optikou.

V tomto případě považují i Donaldson a Kymlicka (2011) chov psů s rodokmenem za problematický. Dle nich je důležité, aby zvířata mohla projevovat vlastní jednání, včetně toho, že si sama volí partnery k páření. Nussbaum by k tomuto způsobu chovu zaujímala souhlasné stanovisko, pokud by bral ohled na schopnosti psů a vedl k jejich rozvoji. Toho lze docílit v případě, že se řízenou plemenitbou

zvysují schopnosti psa – například pokud se jí napravují negativní důsledky předešlých chovatelských rozhodnutí – ne však ze škodlivých estetických důvodů.

Jelikož Singer, Hens a Palmer kladou důraz na odpovědnost lidí vůči psům, ač v různé míře a z rozličných důvodů, je třeba dále řešit, jak psům zaručit nutnou ochranu a zamezit jejich utrpení. Vzhledem k tomu, že k získání rodokmenu v Nizozemsku je nutné splnit určité požadavky, které chovným fenám zajišťují dobré životní podmínky, lze říci, že průkazy původu přispívají k ochraně psů. Aby pes získal průkaz původu, musí být oba jeho rodiče stejného plemene. To zužuje okruh jeho potenciálních partnerů k rozmnožování. Nejen že se tímto omezuje jeho svoboda na výběr partnera k páření, ale v čistokrevné plemenitbě narážíme i na vyšší riziko dědičných onemocnění, jež mohou pramenit z chovu v rámci úzkého genofondu.

Protože kvůli některým z těchto chorob, například srdečním vadám, rakovině, dysplazii kyčelních kloubů či epilepsii, může pes celý život trpět nebo předčasně uhynout, v tomto ohledu čistokrevná plemenitba psy před utrpením nechrání.

Rodokmeny lze však naopak využít k prevenci dědičných onemocnění. Rodokmen je v podstatě doklad, který může přijít vhod při zdravotním testování psů. Výsledky testů se zaznamenávají do průkazu původu daného psa, a lze je tak zpětně dohledat v databázi. Některé genetické nemoci se vyskytují typicky u určitých plemen, proto se DNA testování na určité choroby může lišit v závislosti na plemeni. Z toho plyne, že původ zvířete zde hraje roli. Rozhodnou-li se chovatelé informace z těchto databází využívat a kontrolovat míru vzájemné příbuznosti, budou moci činit rozhodnutí, díky kterým sníží pravděpodobnost přenosu dědičných vad. Samotný průkaz původu toto nezaručuje, nicméně klíč ke splnění tohoto cíle má ve svých rukou chovatel, který svou volbou může předcházet utrpení štěňat. Jinými slovy, tento registrační systém může sloužit k zaručení zdravých odchovů, nebo mít na chov nepříznivé dopady, a to v závislosti na tom, jakým způsobem chovatelé a kynologické organizace s rodokmeny nakládají.

Standardy každého plemene představují pro výstavní rozhodčí instrukce k posouzení psa. I způsob, jakým si chovatelé standard vyloží, hraje roli v tom, jak se tyto instrukce skutečně u psů projeví. To v průběhu let vedlo k exteriérovým změnám mnoha plemen (McGreevy a Nicholas 1999), přičemž přehnané zvýrazňování některých znaků způsobuje psům problémy z hlediska zdraví a

welfare. Chov se například zaměřuje na široké hrudníky, které psům komplikují pohyb nebo přirozený porod, a kupříkladu francouzští buldočci a jiná brachycefalická plemena se potýkají s dýchacími potížemi. V těchto případech se psům rozhodně ubližuje a výstavní rozhodčí, chovatelé ani kupci jejich zájmy nechrání.² Tyto excesy v chovu psů rozpoutaly současnou morální debatu o tom, kde se nachází pomyslná hranice, kterou při upravování genetické výbavy společenských zvířat nesmíme překročit. Obdobné diskuze se vedou o selektivním šlechtění a genetické modifikaci dobytka. V popředí přitom nestojí jen problémy z hlediska zdraví a welfare, ale i jiné etické otázky. Někteří například namítají, že extrémní šlechtění není přirozené, zasahuje do integrity psů a objektivizuje je či komodifikuje (Bovenkerk a Nijland 2017). Nedávná dánská studie (Sandøe a kol. 2017) ovšem ukazuje, že si lidé s určitými plemeny utváří silná pouta právě v důsledku jejich zdravotních omezení, asi proto, že tato plemena vyžadují tolik péče a pozornosti. Význam pouta mezi psy a jejich držiteli zdůrazňuje zejména Hens. Pravděpodobně usuzuje, že z něj těží hlavně psi. Z rozporu mezi welfare psů a silným poutem (jež pociťují lidé) v této situaci nicméně vyplývá, že tomu tak nutně být nemusí.

V historii se psi šlechtili za určitým účelem (např. lov, hlídání) a exteriér psa se výhradně přizpůsoboval dané funkci. Postupným vývojem však tyto jejich úlohy začaly pozbývat význam (lov nahradil masný průmysl, hlídání bezpečnostní kamery), a chovatelé proto přesunuli svou pozornost z funkčnosti na vzhled (Lindblad-Toh a kol. 2005). Neznamená to však, že by se všechny povahové rysy vytratily, neboť je psi dodnes vykazují. Místo funkčnosti se nyní klade důraz na vzhled, v důsledku čehož bude v chovu spíše než pes s nejlepšími loveckými vlohami žádanější jedinec, který nejlépe vypadá. S tím se pojí riziko, že si lidé budou vybírat plemena především podle vzhledu, aniž budou brát na vědomí, za jakým účelem byla původně šlechtěna. Neuvědomí si, že jejich pes vyžaduje několikahodinové procházky na volno, bude chtít lovit jiná zvířata a mít přehled o

² K objasnění otázky, proč je těmto psům ubližováno, nelze jednoduše využít etickou teorii, neboť změny byly na těchto psech prováděny ještě než se narodili, a nemůžeme tedy jednoznačně říci, že daný jednotlivec trpěl. Problematice tzv. neidentity u psů se podrobněji věnuje Palmer (2012) a Bovenkerk a Nijland (2017).

tom, jestli něco (či někdo) vnikne na jeho území. Tyto potřeby nelze v každodenním životě psa v Nizozemsku vždy naplňovat.

Jelikož je možné si údaje o předcích psa ověřit v rodokmenu, dá se též snáze předvídat, jak se bude jedinec chovat. Někdy se objevuje názor, že pokud se lidé rozhodnou pro štěně s průkazem původu, mají větší šanci si pořídit psa, který se bude hodit do jejich životní situace, než když na tomto dokumentu netrvají.³ Ve skutečnosti ovšem standardy jednotlivých plemen popisují charakterové rysy psa jen velmi stručně (např. standard zlatého retrívra věnuje odražce o povaze pouhých 15 z celkových 435 slov, viz FCI 2009), takže je otázka, zda se na tyto informace dá spoléhat. Abychom mohli posoudit, jestli se k nám daná rasa hodí, potřebujeme samozřejmě více informací. Ty nám mohou poskytnout chovatelé jakožto znalci plemene (přínejmenším na základě vlastních zkušeností). Není to však jejich povinnost, záleží-li jim hlavně na tom, aby se jim štěňata s průkazem původu podařilo prodat.

Vzhledem k tomu, že se psi s průkazem původu prodávají za vyšší ceny než psi bez rodokmenu, vyvstává riziko, že vidina výtěžku převládne nad vůlí chovatele upozornit potenciální kupce na skutečnosti, které by je mohly od koupě štěněte daného plemene odradit. Singer by v této souvislosti namítl, že je nutné vzít v potaz různé zájmy lidí (vydělávat si na živobytí versus žít s vhodným plemenem psa) a srovnat je se zájmy psa (žít v podmínkách, v nichž se nedočká naplnění všech potřeb). K jednoznačnému výsledku tohoto porovnání nedospějeme. Hens považuje riziko, že mezi člověkem a psem nevznikne pouto důvěry (v důsledku zatajování informací potenciálním kupcům), za velmi závažné, a proto odsuzuje situace, kdy se před tímto poutem upřednostňuje finanční stránka. Palmer od sebe odlišuje komerční a nekomerční chov, přičemž většinu chovatelů psů s rodokmenem řadí do kategorie chovu nekomerční povahy, neboť k tomu, aby štěňata získala průkaz původu, nesmí chovatel překročit stanovený limit počtu vrhů. Aspekt komerčnosti jako takový ji patrně neznepokojuje tolik jako upřednostňování zisku nad welfare zvířat.

Zamyslíme-li se nad tím, jaké etické aspekty se pojí s pořízením psa, a za nejdůležitější budeme považovat jeho ochranu před utrpením, psa s průkazem

³ To vyplývá z rozhovorů, které provedly Bernice Bovenkerk a Hanneke Nijland v letech 2015 a 2016.

původu z našeho výběru vyřazovat nemusíme. Na druhou stranu ani chov psů s rodokmenem nemusí odpovídat principům etického pořizování psů vždy. Potenciál rodokmenů přispívat k životní pohodě psů není v současné době plně využíván. Kdyby začal rodokmen více sloužit jako známka kvality zaručující, že chovatel dodržuje zásady welfare, nechává své psy testovat na dědičná onemocnění a řádně informuje možné kupce, mohlo by se mnoho problémů v chovu a držení psů s průkazem původu vyřešit. Potenciální držitelé psů musí však brát na vědomí, že rodokmen dnes není vždy zárukou dobrého welfare psa.

14.4 Štěňata bez průkazu původu

Jelikož rodokmen má pouze relativně malá část psů pořízených v Nizozemsku, stojí též za to prozkoumat, jak je tomu u psů bez průkazu původu. Možná se ukáže, že právě oni budou pro lidi, kteří chtějí svůj život začít sdílet se psem, tím etičtější řešením.

Jde například o plemena, která FCI dosud neuznává, v důsledku čehož rodokmen získat nemohou. U těchto psů lze počítat s výhodami psů s průkazem původu, například co se týká předpokladů velikosti a povahových rysů v dospělosti, pomocné registry ovšem nesplňují ani základní požadavky, jaké musí splňovat průkazy původu. Člověku tak nezbyvá než spoléhat na poctivost chovatele. Nejčastěji se jedná o plemena, jež vznikla selekcí teprve nedávno. Jako příklad těchto nových plemen nebo tzv. *designer breeds* (designových plemen) může sloužit labradoodle nebo miniaturní australský ovčák, avšak průkaz původu od FCI nemůže získat například ani pitbul. S problémy, které se vyskytují u psů s rodokmenem, se lze potýkat i u těchto psů, a to možná i ve větší míře, vzhledem k rozporuplnější důvěryhodnosti dokumentů z pomocných registrů. Toto je sice diskutabilní, vzhledem k tomu, že ani na nizozemský kynologický svaz, který průkazy původu od FCI vydává, nedohlíží nizozemská vláda, ovšem existují zde alespoň již dlouho zavedené postupy z hlediska sebekontroly a dodržování pravidel.

Štěňata bez rodokmenu mohou být potomky rodičů, kteří průkazy původu sice mají, ale chovatel o ně pro daný vrh nezažádal. Ve většině případů v této souvislosti zaznívají argumenty, že jsou rodokmeny příliš drahé a že lidé nehodlají „platit za kus papíru“. Nelze však vyloučit, že toto rozhodnutí výrazně podpořila snaha vyhnout se minimálním požadavkům k získání rodokmenu z hlediska welfare. Vzhledem k tomu, že zde původ psa není zaručen rodokmenem, nabízí se otázka,

jestli mezi předky štěnat nefigurují psi jiných plemen či neidentifikovatelní jedinci. Psi, kteří se velmi podobají psům s průkazem původu, ač ho sami nemají, se označují jako „dvojníci“. Tím, že pocházejí ze stejného genofondu jako psi z čistokrevné plemenitby, se většina geneticky založených problémů vyskytuje i u nich.

Dalo by se namítat, že nedostatečné testování a nevyhovující množství dostupných informací o neduzích, kterými jsou zatíženy některé plemenné linie, tento problém snad i prohlubuje. Podle studie, kterou provedli Beerda a Van Zeeland (2015), nelze určit, zda je situace závažnější u psů s rodokmenem, nebo u „dvojníků“. Mnoho veterinářů totiž nezaznamenává informace o tom, kteří jejich pacienti mají a kteří nemají rodokmen, nebo si mnohdy neověřují, zda lidé původ daného psa skutečně znají a netvrdí jim, že jejich pes rodokmen má, i když tomu tak ve skutečnosti není. Ti, kdo si štěnata bez průkazu původu pořizují, své rozhodnutí nejčastěji zdůvodňují nižší cenou. Některým lidem přijde nesmyslné, utrácet tolik peněz za psa. Ačkoli je finanční transakce důkazem toho, že se zde na psa pohlíží jako na majetek, a tudíž dle Francioneho nejde o etickou volbu, nezáleží tolik na tom, jestli lidé za psa zaplatí větší, nebo menší částku. Avšak vzhledem k tomu, že řádná starost o psa zahrnuje minimálně výdaje za krmení a veterinární ošetření, lze oponovat, že lidé, jimž se nechce tolik investovat do „koupě“ štěněte, možná ani nebudou ochotni utrácet za patřičnou a někdy zároveň nákladnou péči, když už štěně přivítají do domácnosti. Lidé si nákup zpravidla více promýšlejí, pokud se s ním pojí vyšší finanční částka (Bauer a kol. 2006), což podporuje názor, že nižší pořizovací cena psa může negativně ovlivňovat rozhodovací proces před jeho pořízením. Velké množství těchto levných štěnat bez průkazu původu pochází od nelegálních překupníků psů a z takzvaných množíren, které jsou nechvalně proslulé tím, v jak žalostných podmínkách bývají feny a štěnata drženy, což vede k onemocněním i předčasným úhynům (Radstake 2016). V tomto případě se rozhodně nezohledňuje odpovědnost lidí vůči psům a psi trpí – proto tyto praktiky zavrhuje všichni odborníci na etiku zvířat.

Pak tu jsou také štěnata jedinečného vzhledu, jejichž původ lze pouze odhadovat. Těmto psům se obvykle říká kříženci či voříšci. Ač tato označení nezní příliš lichotivě, často se o křížencích hovoří kladně, neboť se traduje, že ve srovnání s čistokrevnými psy bývají obvykle odolnější a zdravější (Patronek a kol. 1997).

Jelikož je v zájmu psa, aby se dožil co nejvyššího věku a měl co nejméně zdravotních problémů, lze volbu porůžení takového štěněte považovat za vhodnější. Vzhledem k tomu, že v současné době psi v Nizozemsku nemohou běžně pobíhat volně a na většině míst platí pravidla o držení psů na vodítku, nemají psi moc příležitostí potkat partnera k páření, aniž by jejich volbu ovlivnil člověk. Dříve se psi prostě potulovali po okolních farmách, když v okolí hárala fena, avšak tato „neúmyslná štěňata“ (z pohledu člověka) se dnes rodí spíše výjimečně. Donaldson a Kymlicka ve své práci problematizují už samotný fakt, že lidé v tomto ohledu rozhodují za psa. Držení psů na vodítku ovšem lze brát jako způsob, jak psy chránit před nebezpečím. V hustě zalidněných zemích, mezi něž patří i Nizozemsko, by za cenu vyšší míry svobody uhynulo mnohem více psů na následky dopravních nehod. Navíc by tímto byla v ohrožení jiná živočichová, kteří by se tak mohli stávat lovnou zvěří v očích těchto volně pobíhajících psů.

Jelikož se mnoho psů kastruje, zvláště pokud žijí psi s fenami pohromadě, stává se stále méně často, že by se psi ve stejné domácnosti mohli rozmnožovat. Údaje o množství štěňat, jež se narodila z náhodných krytí, nebývají sice nikde evidovány, rozhodně se ale neblíží počtu, který by uspokojil poptávku po psech jakožto společnicích. Pak dochází též k setkáním psů, za kterými stojí jejich majitelé. K těmto úmyslným křížením, z nichž vznikají vrhy štěňat bez rodokmenu, dochází málokdy. Pravděpodobně by ale mohla představovat způsob, jak vyřešit některé problémy, které zatěžují čistokrevnou plemenitbu. Nizozemská nadace Dier & Recht (Zvíře & právo), která je známá svými žalobami proti chovatelům psů s průkazem původu, založila v roce 2017 projekt zvaný Cupidog. Cupidog usiluje o to, připouštět zdravé psy a feny různých plemen či neznámého původu, a odchovávat tak zdravá štěňata v dobrých podmínkách. Mezi psy zaregistrovanými na webových stránkách tohoto projektu se objevují rovněž zjevné zástupci plemen, která trpí závažnými problémy. Zdraví štěňat hodlá Cupidog zajistit díky tomu, že nepovoluje křížení dvou jedinců, kteří sdílí minimálně 50 % předků stejného plemene. Přispívat by měla i skutečnost, že každou kombinaci schvaluje komise složená ze dvou veterinářů. Zajímavostí je, že většinu zaregistrovaných psů tvoří samci. Cupidog se tak pozoruhodným způsobem podobá lidským seznamkám, neboť i zde převládají muži. Pes ovšem samozřejmě sám nerozhoduje o tom, jestli bude inzerován na webových stránkách, a držitel psa zároveň neuvádí žádné údaje o svém pohlaví. Určitě by stálo za prozkoumáním, jaké množství virtuálních profilů

psů je na Cupidogu idealizovaných, jak tomu ostatně obvykle bývá v případě lidských internetových seznamek (Hancock a kol. 2007). Převládající počet samců na Cupidogu může být zapříčiněn mimo jiné tím, že se od chovatelů fen očekává péče o štěňata, a kromě toho musejí brát v potaz rizika komplikací, které mohou u feny během porodu nastat. Držitelé psů zase mnohdy ve svém zvířeti vidí vysoký potenciál k plození potomstva nebo chtějí uspokojit jeho sexuální potřeby. Pro držitele samců nepředstavuje Cupidog žádná rizika ani starosti, a proto může pro ně být rozhodování, zda zde svému psovi profil vytvořit, snazší.

Ačkoli lidé často tvrdí, že se pro štěně křížence rozhodli kvůli lepším zdravotním předpokladům, nelze vyloučit, že pro tyto kupce hraje významnou roli rovněž nízká pořizovací cena. Cupidog stanovuje cenu štěňat z vrhů, které zprostředkovává, na 500 až 700 € (přibližně 12 000 až 16 000 Kč). To bývá většinou méně, než by člověk utratil za psa s rodokmenem, ale více, než kolik jsou lidé zvyklí platit za adopci z útulku či za pořízení psa bez průkazu původu. Kromě toho, že se na Cupidogu objevuje nedostatečné množství potenciálních fen ke krytí, může být právě vyšší cena dalším z důvodů, proč se tento projekt zatím nijak raketově nerozjíždí. Stejně jako tomu bývá u „dvojníků“, i v tomto případě se často stává, že lidé odmítají investovat příliš peněz do samotné koupě, i když náklady na život psa tuto částku o mnoho přesáhnou. V důsledku toho vyvstává riziko, že tito lidé nebudou přikládat rozhodování nad pořízením psa dostatečnou váhu (Bauer a kol. 2006). Dále je u křížených štěňat nutné brát v potaz, že nikdo nemůže předem s jistotou vědět, co z nich vyroste. Na základě průkazu původu lze odhadovat charakter a velikost psa, často tomu tak je i u neuznaných plemen a „dvojníků“, ovšem kříženci mohou člověka snadno překvapit. Stává se tak, že v dospělosti už daný jedinec nezapadá do životní situace svého držitele, což ohrožuje welfare psa i člověka. Podle Hens by pes měl u dané osoby zůstat, neboť pouto mezi psem a člověkem je nutné za každou cenu chránit a respektovat. Lze však namítat, že ponechání v nevyhovujících podmínkách není v nejlepším zájmu psa. K tomuto problému dochází v důsledku toho, že se u křížených štěňat dají jen omezeně předvídat jejich povahové a exteriérové vlastnosti v dospělosti. U kříženců se tak sice potýkáme s omezenými možnostmi z hlediska určování jejich vzhledu a povahy, právě tato skutečnost ale může hrát v jejich prospěch, neboť zasahování člověka do přírody a její „vyrábění“ již ze své podstaty není správné a nemělo by se podporovat (Bovenkerk a Nijland 2017). Tímto způsobem nicméně může docházet k

nevhodným spojením, kterým by držitelé psů bývali byli schopni předcházet. Zde je klíčové řídit se konceptem odpovědnosti v pojetí Palmer. V těchto situacích by měly vždy zvítězit nejlepší zájmy psa, od nichž by se měla odvíjet další rozhodnutí v životě zvířete.

Jak už zaznělo výše, volba psa bez průkazu původu zkrátka není apriori správná ani nesprávná. Zároveň však neexistuje žádné eticky podložené zdůvodnění pro koupi psa od ilegálních překupníků či z množírny. V tomto ohledu je nutné zpřísnit stávající předpisy a jejich vymáhání, aby lidé od stávajících praktik upouštěli a podporovala se životní pohoda chovných psů. Pořízení psa z množírny nebo od ilegálního překupníka prostě není správné. Nemusí se nutně vždy jednat o „dvojníky“ nebo nová plemena. Zde lze uvést stejné argumenty, jaké zazněly již v kapitole o psech s rodokmenem – jistý systém registrace by mohl sloužit k podpoře welfare psů a odstraňování některých problémů, jež se v chovu projevují. Čistě z etického hlediska se kříženec zdá být slibnou volbou, pokud lze poznat, že nepochází z ilegálního obchodu nebo od množitelů. Ani toto rozhodnutí však člověka neopravňuje k tomu, aby mohl brát welfare psů na lehkou váhu. Vyřešit otázku, jakým způsobem lze sladit nabídku s poptávkou a zároveň pořád brát v potaz hranice welfare a práv psů, není vůbec snadné. Neméně obtížné pak bude rozšiřovat povědomí veřejnosti o tom, jaké s sebou život po boku psa nese náklady a požadavky.

3. Komentář

3.1. Překladatelská analýza

3. Komentář

3.1. Překladatelská analýza

Tato část práce je zaměřena na překladatelskou analýzu výchozího textu. Zakládá se primárně na modelu Christiane Nordové, který autorka představuje v publikaci *Text Analysis in Translation* (1991). Určování textových funkcí vychází z typologie Romana Jakobsona, již popisují Macura a Jedličková v příručce *Průvodce po světové literární teorii 20. století* (2012). Pro snazší orientaci při odkazování na určité pasáže v textu jsou jednotlivé úseky označeny písmeny O (originál) a P (překlad) s uvedením příslušné strany. Vzhledem k rozsahu celé publikace bude analýza zaměřena takřka výhradně na kapitulu 14, zejména na překládaný úryvek (tzn. abstrakt a podkapitoly 14.1 – 14.5).

3.1.1. Vnětextové faktory

3.1.1.1. Vysílatel

Na kapitole 14 spolupracovaly nizozemské výzkumnice Bernice Bovenkerk a Susan Ophorst, jsou tedy vysílatelkami výchozího textu. Bovenkerk je rovněž uvedena společně s Jozefem Keulartzem jako editorka celé publikace. S ním napsala úvodní kapitolu (*Animals in Our Midst: An Introduction*) a podílela se například také na kapitole 3 (*Taking Animal Perspectives into Account in Animal Ethics*).

V současné době je Bernice Bovenkerk docentkou a působí na katedře komunikace, filozofie a technologie univerzity ve Wageningenu. V minulosti též působila na univerzitě v Utrechtu, zde přednášela na ústavu etiky a filozofie. V roce 2018 získala prestižní Vidi grant, který každoročně uděluje organizace *Netherlands Organisation for Scientific Research*⁴ (Nizozemská organizace pro vědecký

⁴ *Three Wageningen researchers receive prestigious Vidi grant* [online]. 2018-06-04. [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.wur.nl/en/newsarticle/Three-Wageningen-researchers-receive-prestigious-Vidi-grant.htm>

výzkum, zkráceně NWO). Obdržela tak finanční částku v hodnotě 800 000 €, která jí umožnila rozvíjet mimo jiné výzkumný projekt s názvem *Anthropocene Ethics: taking animal agency seriously* a vydat publikaci *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*. S Jozefem Keulartzem spolupracovala již dříve, v roce 2016 vyšla jejich společná kniha *Animal Ethics in the Age of Humans: Blurring Boundaries in Human-animal Relationships*. V rámci výzkumu se Bovenkerk zvláště zaměřuje na otázky environmentální etiky, politické filozofie a etiky chovu a domestikace zvířat, a kromě chovu psů se zajímá též o welfare a morální postavení ryb či hmyzu⁵.

Susan Ophorst působí na univerzitě aplikovaných věd v nizozemském Leeuwardenu (*University of Applied Sciences Van Hall Larenstein*), vyučuje předměty v rámci oboru Management chovu zvířat, a to kupříkladu behaviorální terapii u psů. Kromě toho je též aktivní novinářkou, přispívá mimo jiné do měsíčníku *Onze Hond* (Náš pes) a sama je dlouholetou chovatelkou plemene border kolie. Mezi nizozemskými kynology je známá též jako úspěšná závodnice ve sportu agility⁶, několikrát reprezentovala svou zemi na mezinárodních závodech a kromě toho i několik let vedla nizozemský reprezentační tým.⁷ Stejně jako Bovenkerk obdržela v nedávné době též grant od NWO, využila jej ke zkoumání uvažování lidí před pořízením psa a důsledků jejich rozhodování a zároveň k popularizaci chovu psů.⁸ Na tomto výzkumu spolupracovala mimo jiné právě s Bernice Bovenkerk, stejně jako na odborné studii s názvem *Not All Puppies and Sunshine: How Dog Keepers Cope with Dog-Related Problems in Dutch Society*, která byla zveřejněna v březnu 2023.⁹

⁵ BOVENKERK, Bernice. *Profile* [online]. [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://bernicebovenkerk.wordpress.com/>

⁶ Kynologický sport vycházející z koňského parkuru; pes překonává překážky na pokyn psovoda co možná nejprecizněji a nejrychleji, přičemž psovod smí psa navádět pouze hlasem nebo gesty.

⁷ Tinley Dier en Gerag Academie [online]. [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: <https://www.tinleyacademie.nl/docenten.html>

⁸ REDACTIE DIERENWELZIJSWEB. *Promotieonderzoek: (on)doordachte afwegingen bij aanschaf hond* [online]. 2017-10-02. [cit. 2023-06-06]. Dostupné z: https://dierenwelzijnsweb.nl/nieuwsitem/Promotieonderzoek-ondoordachte-afwegingen-bij-aanschaf-hond-1?fbclid=IwAR3VcQt_QPBW1i9vPI0GwYfmdJw99Bn6Hidv20dT_umYVRInVGehpZtwkOc

⁹ OPHORST, Susan et al. *Not All Puppies and Sunshine: How Dog Keepers Cope with Dog-Related Problems in Dutch Society*. *Animals* (Basel). [online]. 2023-3-13. [cit. 2023-06-06] doi: 10.3390/ani13061038 Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10044670/>

3.1.1.2. Záměr a motiv vysilatele

Obě autorky se tématům, jež rozebírají v dané kapitole, profesně věnují již dlouhou řadu let. Jak je zmíněno výše, Bernice Bovenkerk byl udělen grant od NWO a ten se rozhodla částečně investovat právě do tvorby této publikace. Ačkoli je pes již odedávna nejlepším přítelem člověka, jejich vztah naráží mnohdy na problémy, které mohou v konečném důsledku vést k narušení životní pohody obou stran (viz O: 255). Cílem této práce je šířit povědomí o tom, jaké důležité kroky může každý budoucí držitel psa učinit k tomu, aby těmto negativním důsledkům zabránil. Autorky ovšem dodávají, že nelze vždy jednoznačně posoudit, jaká volba je ta správná a jaká nikoli; do jisté míry lze pochybovat nad legitimitou každé ze všech tří možností, které v práci představují. V dané kapitole ale zároveň poukazují na to, kde a jakým způsobem lze v současný systém vylepšit, a usnadnit tak hledání onoho správného rozhodnutí. V dnešní antropocenní éře se člověk uchyluje k domestikaci stále více volně žijících živočišných druhů a nepředpokládá se, že by měl tento trend v budoucnu ustupovat. Autorky se domnívají, že by jejich studie mohla podpořit rozvoj úvah o etických důsledcích domestikace. Motivem komunikace je tedy předat čtenářům relevantní a vědecky podložené informace o problémech, které se pojí s pořizováním psů a přesvědčit je, aby tyto poznatky brali v potaz, než se vůbec pro pořízení psa rozhodnou.

3.1.1.3. Příjemce

Vzhledem k tomu, že se jedná o odbornou publikaci, na níž spolupracovala řada vědců, akademických pracovníků a odborníků na daná témata, lze předpokládat, že autoři cílí na odborně vzdělané publikum – etology, kynology, odborníky na ochranu zvířat, etiku chovu, welfare apod. Nutno ovšem dodat, že se jedná o obsáhlou knihu, jež je rozdělena dle témat na pět částí a každá část bude zaměřena na lehce odlišný okruh příjemců (některé kapitoly jsou zaměřeny kupříkladu na životní podmínky hospodářských zvířat, jiné rozebírají abstraktnější témata a filozofické otázky, viz například kapitola 24: *Consolations of Environmental Philosophy*).

Autorky kapitoly, jíž se věnuje tato bakalářská práce, provádějí výzkum ve své rodné zemi, tj. v Nizozemsku. Text přesto neobsahuje takřka žádné reálie, případně pasáže, jež by bylo nutné čtenáři českého překladu vzhledem ke kulturním rozdílům

blíže vysvětlovat. Na určitých místech (např. O: 261 nebo O: 264) je patrné, že text není určen výhradně nizozemskému publiku, ale čtenářům pocházejícím z různých zemí světa. Samy autorky zde totiž objasňují kupříkladu jistá specifika nizozemské legislativy, ale také obecné informace o mezinárodní kynologické organizaci FCI, jež nepůsobí v zemích, jako jsou (mimo jiné) Spojené státy nebo Kanada¹⁰.

Tato elektronická kniha je bezplatně dostupná široké veřejnosti, neboť byla vydána v režimu *open access* (otevřeného přístupu). Tento způsob publikování využívají zejména autoři vědecké a jiné odborné literatury, a to především k tomu, aby mohli nové poznatky a objevy, jichž dosáhli ve svém výzkumu, předávat efektivněji a rychleji. Kromě toho se tímto také rozšiřuje potenciální okruh čtenářů, protože si tuto e-knihu může bez jakýchkoli omezení stáhnout úplně každý uživatel internetu.¹¹

3.1.1.4. Místo, čas a médium

V elektronické podobě byla tato publikace zveřejněna na konci dubna roku 2021, o rok později se dočkala též zpracování ve formě brožované knihy. Z hlediska času se tedy jedná o velmi aktuální dílo, autorky se věnují situaci v současné době a do minulosti se vrací pouze když citují jiné autory (nejčastěji volily literaturu vydanou v posledních dvou až třech dekadách, až na jednu výjimku pocházející z roku 1973). V překladu tudíž není potřeba přistupovat k aktualizaci a veškeré časové údaje je možné ponechat v původní formě (O: 256–257 *Problems faced today, for example, include dog health and welfare problems due to breeding for exaggerated looks [...]*).

Tištěnou i elektronickou verzi knihy vydala švýcarská pobočka nakladatelství *Springer (Springer Nature Switzerland AG, Cham)*, jež se zaměřuje na vědeckou, technickou a lékařskou literaturu z celého světa. Toto vydavatelství bylo založeno v roce 1842 v Berlíně, od roku 1996 poskytuje též knihy a časopisy v elektronické podobě¹² a v současné době se jedná o druhého největšího vydavatele vědeckých

¹⁰ *FCI members and contract partners*. [online]. [cit. 2023-06-22]. Dostupné z: <https://www.fci.be/en/members/>

¹¹ *What is open access?* [online]. [cit. 2023-06-22]. Dostupné z: <https://www.openaccess.nl/en/what-is-open-access>

¹² *Springer Science+Business Media* [online], poslední aktualizace 7. června 2023 [cit. 2023-06-23], Wikipedie. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Springer_Science%2BBusiness_Media

časopisů na světě (po nizozemském nakladatelství *Elsevier*)¹³. Publikace, které se věnuje tato bakalářská práce, vyšla v rámci edice *The International Library of Environmental, Agricultural and Food Ethics*, která se zabývá etickými otázkami potravinářství a zemědělství, vědeckým vývojem v této oblasti a možnými důsledky genetické revoluce.

Podle výsledků vyhledávání ve světové bibliografické databázi *Worldcat* nebyly doposud žádné publikace Bernice Bovenkerk, Susan Ophorst ani Jozefa Keulartzte přeloženy. Jako potenciální médium pro publikaci cílového textu (tj. kapitoly 14) připadá v úvahu například časopis *Envigogika* – odborné recenzované periodikum vydávané Univerzitou Karlovou, jež se specializuje na oblast environmentálního vzdělávání, filozofii, etiku, ochranu ohrožených živočišných druhů a podobná témata.¹⁴

3.1.1.5. Funkce

Významný světový lingvista, strukturalista a jeden ze zakladatelů Pražského lingvistického kroužku Roman Jakobson definoval šest základních jazykových funkcí: referenční, emotivní (expresivní), konativní (direktivní), poetickou, fatickou (kontaktní) a metajazykovou. V každé promluvě bývá obvykle zastoupeno více funkcí zároveň, v řadě textů dominuje funkce referenční, v tomto ohledu ovšem vždy do jisté míry záleží na žánru textu (srov. Macura a Jedličková 2012: 370–371).

Text zvolený pro účely této bakalářské práce vykazuje typické znaky odborného funkčního stylu, mezi něž patří promyšlená kompozice, nociónálnost v pojmenování, mezinárodní i domácí terminologie, přesná stavba vět a jazyková kultivovanost (Čechová 2008: 209). Nechybí ani značná míra intertextovosti, která přispívá k celistvosti, úplnosti a objektivnosti sdělení. Funkcí odborného stylu je formulovat přesný, jasný a relativně úplný text, v němž dominuje složka pojmová (Čechová 2008: 208). Odborný funkční styl se dále dělí na styl prakticky odborný, vědecký (též teoretický), učební, populárně naučný a esejistický. Zvolený text patří vzhledem ke kompozici, jazyku a obsahu do stylu vědeckého, neboť usiluje o

¹³ Springer Science+Business Media [online], poslední aktualizace 29. června 2020 [cit. 2023-06-23], Wikipedie. Dostupné z: https://nl.wikipedia.org/wiki/Springer_Science%2BBusiness_Media

¹⁴ *O časopise* [online]. [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/about>

předání zcela nových informací, obrací se s nimi k poučenému vnímateli a autor volí neutrální jazykové prostředky, mezi nimiž lze nalézt mnoho abstrakt a přejatých slov (srov. Krčmová 2017).

V textu se nejvýznamněji projevuje funkce referenční. Autorky se v první řadě snaží svému publiku objektivním způsobem předat nové informace a rozšířit jeho znalosti o daném tématu. Svou argumentaci opírají o citace z prací řady významných filozofů a vysokoškolských pedagogů (např. Gary L. Francione, Clare Palmer nebo Martha Nussbaum), biologů a zoologů (Donna J. Haraway, Kerstin Lindblad-Toh) či odborníků na etiku ve vztahu ke zvířatům (Peter Sandøe, Peter Singer, J.Baird Callicott).

Důležitou roli hraje v textu též funkce konativní. Již v abstraktu (O: 255) autorky konstatují, že by svou prací chtěly přimět společnost k tomu, aby v současném systému provedla určité změny. Ačkoli docházejí k závěru, že v souvislosti s pořizováním psů neexistuje žádná vyloženě správná ani špatná volba, snaží se potenciální budoucí držitele psů přesvědčit o tom, aby si své rozhodnutí předem opravdu důkladně promysleli.

Do jisté míry je v textu přítomná rovněž funkce metajazyková, a to například v poznámce pod čarou na straně 255, v níž autorky vysvětlují, proč se v textu rozhodly vyhýbat označení *owner* (majitel) a nahradily jej slovem *keeper* (držitel). Vzhledem ke charakteru vědeckého stylu neprostupují prací žádné prvky obraznosti, jako jsou metafory, přirovnání, personifikace či jiné podobné jazykové prostředky. Autorky rovněž potlačily emocionální složku jazyka, neboť expresivita v odborném textu nemá místo (Knittlová a kol. 2010: 211). Kromě funkce expresivní se v textu neprojevuje ani funkce fatická.

3.1.2. Vnitrotextové faktory

3.1.2.1. Téma a obsah

Kapitola *The Decisions of Wannabe Dog Keepers in the Netherlands* je rozdělena na šest podkapitol. Kromě úvodní a závěrečné podkapitoly (14.1 a 14.6), jež slouží k tomu, aby probudily zájem čtenářů, práci shrnuly a zakončily, se lze dočíst o vlastnictví psů z pohledu odborníků na etiku zvířat (14.2), poté o etičnosti pořizování štěňat s průkazem původu (14.3) a bez něj (14.4) a adoptování

dospělých psů ze (zahraničních) útulků (14.5). Tématem celé kapitoly je chov psů, aspekty zachování jejich životní pohody a etické důsledky domestikace.

V podkapitole *Animal Ethicists' Views on Dog Ownership* autorky seznamují čtenáře se způsoby, jakými odborníci a zastánci různých filozofických teorií přistupují k welfare a jak jej definují. Dále prezentují jejich názory na domestikaci a držení zvířat v zájmovém chovu – zde proti sobě staví mimo jiné stanoviska Garyho Francione, který domestikaci a myšlenku zájmového chovu zcela zavrhuje, Stephena Budianskyho s Bairdem Callicottem, kteří podporují úvahy o takzvané smlouvě o domestikaci a Marthy Nussbaum, jež přichází s vlastním univerzálním modelem o potenciálních schopnostech.

V následující části práce se autorky věnují otázce, do jaké míry je etické, pořídit si psa s rodokmenem. Na úvod vysvětlují, co vše takový průkaz původu zahrnuje, jaké podmínky k jeho získání stanovuje mezinárodní kynologická organizace (FCI) a jak je případně zpřísňují či rozšiřují kynologické organizace z jednotlivých členských zemí. Etičnost této volby rozporuje kupříkladu skutečnost, že průkaz původu slouží jako doklad o vlastnictví psa, další překážkou je pak přítomnost dědičných zdravotních problémů, které pramení z chovu v rámci úzkého genofondu. Pokud by ovšem chovatelé důsledně sledovali výskyt dědičných chorob ve svých chovných liniích, mohly by rodokmeny k zachování welfare psů naopak přispívat.

Podkapitola 14.4 analyzuje stejnou otázku jako podkapitola předchozí, zde je však předmětem zkoumání chov štěňat bez průkazu původu. Nejprve se čtenář dočítá o tom, jaké různé důvody mohou stát za tím, že štěně rodokmen nezískalo. Jedním ze závažných etických problémů, kterým je nechvalně proslulý chov psů bez rodokmenu, je existence takzvaných množíren a nelegálního obchodu se štěňaty, která z nich pocházejí. V tomto ohledu je nutné zpřísnit stávající nařízení včetně jejich vymáhání, aby lidé od těchto praktik začali ustupovat. Dále naráží autorky na to, že se mnoho potenciálních držitelů psů bez rodokmenu pro dané štěně rozhoduje z důvodu nízké pořizovací ceny, což vzbuzuje pochybnosti, zda tito lidé počítají s výší nákladů na každodenní život psa. Z hlediska etiky nemusí být volba štěněte bez průkazu původu špatná, společnost musí ovšem podniknout jisté kroky k tomu, aby se zamezovalo utrpení psů a chránila jejich životní pohoda.

3.1.2.2. Kompozice

Jak uvádí Čechová (2008: 212), jasnosti, zřetelnosti, přehlednosti a jednoznačnosti se v odborných projevech dosahuje již textovou výstavbou. Při promýšlení kompozice celku se autor opírá o úzus odborných textů i v rámci daného oboru a typicky text rozvíjí zejména v horizontální linii. Kompozičně jsou texty vědeckého stylu rozpracovány nejvíce (Krčmová 2017). Název kapitoly *The Decisions of Wannabe Dog Keepers in the Netherlands* má popisný charakter, stejně jako názvy jednotlivých podkapitol, které jsou striktně monotematické. Z hlediska horizontálního členění je práce obecně rozdělena na úvod, stať a závěr. Vlastnímu textu předchází abstrakt, jenž je dnes standardní složkou vědeckých textů (Čechová 2008: 213). Podkapitoly jsou dále rozděleny do odstavců o různé délce a autorky zde rovněž dodržují jejich monotematicnost.

Odborné projevy jsou nápadné též svým vertikálním členěním. Vlastní výklad doplňuje další pásmo textu, a to poznámkový aparát, citace a odkazy na odbornou literaturu (Čechová 2008: 213). Autorky ve své práci důsledně citují podle mezinárodní citační normy ISO 690 a rovněž využívají poznámek pod čarou. K usnadnění orientace se v textu a jeho hierarchizaci uplatňuje desetinné třídění, nadpisy v této práci (tj. kapitola 14) jsou číslovány do druhé úrovně. Tematicky i výrazově se jedná o spojitý text, čehož autorky dosáhly mimo jiné navazováním vět a souvětí pomocí spojek, deiktických zájmen nebo adverbíí.

O: 265: *Then there are the pups that look like originals, whose background can only be guessed. These are the dogs that are commonly referred to as mutts or mongrels. Despite these not very flattering names, (...)*

3.1.2.3. Lexikum

Výběr lexika se zakládá jak na vnětřtextových faktorech (vysílatel, jeho motiv a záměr, očekávaný příjemce), tak na faktorech vnitřtextových (téma a obsah) (srov. Nordová 1991: 123). Odborný projev je jednostrannou interakcí, která směřuje od vysílatele k adresátovi a cílem autora je zvolit takové jazykové prostředky, které zvolenému publiku umožní obsahu snadno porozumět (srov. Knittlová a kol. 2010: 209). Text zvolený k této bakalářské práci cílí na čtenáře s určitými znalostmi o daném tématu (viz 3.1.1.3.), čemuž odpovídá i míra specifičnosti užitých slovní zásoby. Vzhledem ke snaze dosáhnout obsahové úplnosti i maximální

jednoznačnosti se v textu vyskytuje značné množství termínů, odborných názvů a slovních spojení či formulací užívaných v daném specifickém kontextu. Následující dva úryvky obsahují formální lexikum (*intrinsically undignified*, *capable individual*) i odbornou terminologii (*agency*, *gene pool*, *pedigree dogs*, *look-alikes*):

O: 260: *'If we don't view dependency as **intrinsically undignified**, we will see the dog as a **capable individual** who knows what he wants and how to communicate in order to get it – as someone who has the potential for **agency**, preferences, and choice'*

O: 264: *As these dogs are bred from the same **gene pool** as the **pedigree dogs**, most genetics-related problems in **pedigree dogs** will also be found in **look-alikes**.*

Výrazové prostředky jsou stylově a emočně neutrální, jsou založeny na spisovném jazyce a směřují ke knižnosti (Čechová 2008: 215). Jazyk zvoleného textu je spisovný, slovní zásoba a fráze vycházejí z formálního rejstříku, a kromě jednoho citově zabarveného hodnotícího adjektiva (O: 265: *There are people that find it **ridiculous** to spend a lot of money on a dog.*) neprostupují textem žádné prvky expresivity. V tomto směru si lze též všimnout, že autorky neužívají stažené tvary sloves, které jsou typické spíše pro neformální vyjadřování (kromě jedné výjimky, kdy se však jedná o citaci, O: 260).

Jak uvádí Knittlová a kol. (2010: 149), v textech vědeckého stylu typicky dominují substantiva, popřípadě adjektiva a převažují odborné výrazy, které autoři volí pečlivě, aby byly především jednoznačné. Tento styl se též vyznačuje relativně vysokým indexem opakování a s obměnou výběru lexikálních prvků se lze setkat jen v omezené míře. Slovník (i syntax, viz 3.1.2.4.) má tedy stereotypní charakter, což ovšem není známka stylizační neobratnosti autora či jiný negativní rys, v tomto případě se naopak jedná o způsob, jak dosáhnout snadnějšího, jednoznačného a přesného porozumění vědeckému textu (Knittlová a kol 2010: 150). Tyto tendence lze pozorovat i v textu zvoleném pro účely této bakalářské práce, jako příklad může sloužit následující úryvek:

O: 260: *According to this approach, justice demands that each **individual** is treated with respect for his/her dignity and flourishing. Each **individual** has certain innate capabilities and the good resides in the opportunity that the **individual** has to utilise those capabilities, as this is what makes the **individual** flourish. In order to find out*

*what constitutes flourishing for an **individual**, one must create the opportunities for the **individual** to live up to his/her species norm.*

Nejvíce zastoupenými slovními druhy jsou zde podstatná a přídavná jména a nápadná je též četnost jejich opakování; kupříkladu substantivum *individual* se objevuje na každém řádku, v tomto krátkém úryvku se tedy opakuje celkem šestkrát.

3.1.2.4. Syntax

Tento text vykazuje jisté charakteristické rysy odborného stylu rovněž v rovině syntaktické. Dle Knittlové a kol. (2010: 210) bývají odborné projevy svou skladbou poměrně komplikované, neboť odrážejí složitost sdělovaných myšlenek, zároveň však splňují požadavek srozumitelnosti a přehlednosti. Typicky se zde uplatňují dlouhá a složitá souvětí, vztahy mezi větami jsou explikovány konektory, ukazovacími zájmeny a podřadicími spojkami. V kapitole analyzované pro účely této bakalářské práce se objevují jak dlouhá podřadná souvětí, tak souvětí souřadná i věty jednoduché. V řadě případů bývají souvětí uvozena jednoduchými podřadicími spojkami jako *as*, *because* nebo *although*.

O: 259: ***Because** dogs are ‘natureculture’ animals and we have decided to have a relationship with them and take them into our homes and families and in effect make them part of our communities, we have additional responsibilities towards them over and above our general responsibilities towards all sentient animals.*

O: 263: ***As** the information on the dog’s heritage is guaranteed by the pedigree, this also contributes to the predictability of the dog’s behaviour.*

Pro snazší orientaci v textu a jeho porozumění se tato delší hypotaktická souvětí mnohdy střídají se souvětími souřadnými a větami jednoduchými:

O: 259: *Dogs in her view, then, have an interest in maintaining a good relationship with humans and in being part of the human community.*

O: 267: *This is not necessarily the case for non-pedigree look-alikes or new breeds.*

Na začátcích vět a souvětí se často vyskytují příslovečné větné modifikátory (konjunktivy) jako *however*, *on the other hand*, *moreover* a *finally*. Jedná se o

prostředky textové návaznosti a jejich úlohou je podpořit koherenci a vnitřní provázanost textu (srov. Dušková 1994: 482).

Z hlediska větné modality obsahuje text takřka výhradně věty oznamovací, pouze v úvodu se objevuje jedna zjišťovací a dvě doplňovací otázky, jež mají ilustrativní funkci:

O: 257: *Is one allowed to spay the dog for example? What should be done when the dog becomes ill and has to undergo a costly operation? Under what circumstances is one allowed to euthanise a dog?*

Knittlová a kol. (2010: 149) dále označuje syntax vědeckého stylu jako poměrně chudou. Pořádek slov je objektivní, nestřídají se zde osobní zájmena a nepoužívají se neobvyklé či expresivní konstrukce. Skladba vět je do jisté míry stereotypní, častý je výskyt polovětných vazeb (O: 260: *In order to find out what constitutes flourishing for an individual, one must create the opportunities for the individual to live up to his/her species norm.*). Ve vědeckých textech se též typicky uplatňuje větší množství pasivních konstrukcí, které slouží k potlačení osoby autora a soustředění sdělení na popisovaná fakta a jevy (Knittlová a kol 2010: 150).

O: 257: *The ideas of a number of influential scholars **are used** in this chapter to show the variety of ideas on this topic.*

O: 261: *An analogy **can be made** with the purposeful breeding for predictability in offspring and genetic screening in humans (...).*

Používají se ale také aktivní formy se všeobecným zájmeným podmětem *we*, které na autora naopak zřetelně odkazují: *We show that, in each case, certain moral assumptions are made whose legitimacy can be problematised* (O: 255).

3.1.2.5. Neverbální a suprasegmentální prvky

Suprasegmentální prostředky definuje Nordová (1991: 131–132) jako všechny složky textu, které přesahují hranice lexikálních nebo syntaktických prvků, vět a odstavců, jež spoluutváří fonologickou „podobu“ a specifický „tón“ textu. V psaném textu jsou jako jedny z těchto prostředků uvedeny uvozovky, které plní v textu originálu vícero funkcí. Lze je pozorovat například v místech, kde je citováno cizí dílo:

O: 259: *Therefore, 'if we want to think of a proper ethic towards dogs, we must do so in the context of the dog and its specific niche, which is the human world, not using some vision of the dog as a wild animal' (Hens 2009, 5).*

Dále slouží uvozovky i k signalizaci slov či slovních spojení, od nichž se autorky distancují, a čtenář by je tedy měl brát s rezervou (O: 256: [...] *we want to reflect on the lessons that can be learned from this 'successful' domestication story*). V určitých místech je lze považovat též za parafrázi myšlenek a prohlášení jiných lidí, zde například potenciálních držitelů psů bez průkazu původu:

O: 264: *In most instances, a pedigree being too expensive and people not wanting to 'pay for a piece of paper' is given as the reason for not applying for the pedigree.*

Dalším suprasegmentálním prvkem, který textem často prostupuje, jsou pomlčky. Ty se využívají k ohraničení přístavku (O: 265: [...] *but these 'accidental litters'—from a human perspective—are rare these days.*) nebo ke zdůraznění části určité výpovědi: O: 260: (...) *a capable individual who knows what he wants and how to communicate in order to get it – as someone who has the potential for agency, preferences, and choice*'.

Kromě uvozovek a pomlček využívají autorky textu i další suprasegmentální prostředky, například závorky, které obsah dané výpovědi doplňují, vysvětlují či objasňují nebo slouží k uvedení zdroje tvrzení. V těchto závorkách se často nachází hypertextové odkazy, které čtenář snadno pozná podle modré barvy písma a kliknutí na ně jej přesměruje na seznam použité literatury.

Čechová (2008: 213) pokládá za specifický rys kompozice odborného textu propojení jeho jazykových prvků s prostředky jiných kódů. Na sdělení informace se spolupodílejí verbální i neязыkové znaky – například tabulky, ilustrace, grafy nebo schémata. Ačkoli je publikace vybraná pro tuto bakalářskou práci zaměřena z větší části na přírodní vědy (v nichž je dle Čechové běžné a mnohdy nutné doplnit výklad o tyto prostředky), v dané kapitole se žádné z těchto neverbálních prvků nenacházejí. V textu se nevyskytují ani různé typy písma, ani jeho podtržení nebo kurzíva.

3.2. Hypotéza o cílové komunikační situaci

Kromě provedení důkladné překladatelské analýzy se překladatel ještě před tím, než se rozhodne výchozí text začít překládat, potřebuje zamyslet nad cílovou komunikační situací. Jinými slovy, je nutné si stanovit, pro koho text překládá a za jakým účelem. Na základě překladatelské analýzy (viz 3.1.) lze určit, o čem autoři pojednávají, za jakým účelem práci napsali, kdo je jejím očekávaným příjemcem a jak ji klasifikovat na základě žánrově-stylistických konvencí.

Jak již bylo zmíněno v analýze okruhu potenciálních příjemců (3.1.1.3.), kniha zvolená pro účely této bakalářské práce je poměrně obsáhlá; její elektronická verze čítá bezmála 600 stran a je rozdělena na pět tematických okruhů. Lze proto uvažovat nad překladem publikace jako celku, ale rovněž nad překladem samostatných kapitol. Při přemýšlení nad fiktivním zadavatelem překladu je třeba v obou případech vybírat v první řadě z nakladatelství, jež se specializují na odbornou, popřípadě přímo vědeckou literaturu.

Pro překlad kompletní knihy připadá v úvahu například nakladatelství *Academia*, které se zaměřuje na vydávání publikací ze všech vědních oborů, a kromě prací českých vědců, vědeckých monografií, populárně naučné literatury a vysokoškolských učebnic vycházejí v tomto nakladatelství také překlady zahraničních autorů. Cílovou skupinou produkce nakladatelství *Academia* jsou především vysokoškolští studenti, pedagogové a odborná veřejnost¹⁵, a proto jej lze zařadit mezi vhodné kandidáty na vydání překladu knihy *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*.

Kapitolu, jež je předmětem této bakalářské práce, by bylo možné vydat také samostatně. Celá kapitola 14 (včetně abstraktu a seznamu použité literatury) vychází svým rozsahem na přibližně 38 normostran a vzhledem ke své kompozici by mohla být vydána v rámci některého z odborných recenzovaných periodik, která v současnosti působí na českém trhu. Kromě již zmíněného časopisu *Envigogika* (viz 3.1.1.4.) se nabízí také odborný časopis *Veterinářství* – komplexní veterinární měsíčník určený všem praktickým veterinárními lékaři z České a Slovenské republiky¹⁶. Překlad kapitoly *The Decisions of Wannabe Dog Keepers in the*

¹⁵ *O nás*. [online]. [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.academia.cz/o-nas>

¹⁶ *Popis časopisu* [online]. [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.periodik.cz/predplatne/casopis.php?akce=titul&titul=3707>

Netherlands by mohl vyjít v rubrice zaměřené na malá zvířata, která si klade za cíl své čtenáře vzdělávat nejen o léčebných metodách a nejnovějším výzkumu v rámci veterinární medicíny, ale rovněž o otázkách týkajících se welfare, etologie a obecně chovu psů, koček a jiných domácích zvířat (viz například VOJTKOVSKÁ, Veronika. 2021. *Předčasný odstav - faktor ovplyvňujúci welfare mačiek*. Veterinárství, vol. 71, no. 4, pp. 235-239. ISSN: 0506-8231).

3.3. Metoda překladu

Překladatelská analýza výchozího textu poskytuje vodítko ke zvolení vhodné překladatelské metody. V tomto ohledu je podstatné si uvědomit o jaký druh a žánr textu se jedná, jaké plní ve svém původním znění funkce a jaké při překladu volit strategie, aby byly zachovány všechny funkční aspekty originálu. Za nejpodnětnější hledisko v teorii a praxi překladu považuje Levý (2012: 28) hledisko funkční, na jehož základě lze stanovit, jaké jazykové prvky a sdělovací prostředky mohou v jazyce překladu plnit stejnou funkci jako v jazyce originálu. Odborná literatura plní čistě informativní a sdělnou funkci a její překlady poskytují lidstvu odjakživa přístup k vědě a moudrosti (Knittlová a kol. 2010: 203).

V překladu je tedy klíčové dosáhnout rovnováhy mezi mírou srozumitelnosti a přesnosti a zachovat též stylistické kvality výchozího textu. Ačkoli se lze mnohdy setkat s názorem, že je překlad odborného textu snazší než překlad umělecký, jednoduchost odborného jazyka (vzhledem k absenci expresivity a konotací) je pouze zdánlivá (Knittlová a kol. 2010: 203). Překladatel odborného textu musí disponovat alespoň základními vědomostmi v daném oboru a měl by text pravidelně konzultovat s odborníkem, který může zamezit nesprávné interpretaci originálu a zmatení překladatele takzvanými falešnými přáteli (*faux-amis*) (Knittlová a kol. 2010: 203).

Kromě konzultací s odborně vzdělanou osobou, které mi umožnily sdělení správně pochopit a zvolit zavedené termíny a formulace, se na vzniku tohoto překladu podstatnou měrou podílely také paralelní texty. Jedním ze základních zdrojů terminologie a dalších jazykových prostředků z oblasti etiky chovu zvířat, kynologie, welfare, etologie a podobných oborů, byla odborná publikace *Welfare: životní pohoda zvířat: aneb Strízlivé kázání o ráji* (1999). Napsal ji přední světový odborník na welfare a chování zvířat, jeden z průkopníků tohoto oboru a emeritní

profesor na univerzitě v Bristolu John Webster. Z originálu (*Animal Welfare: A Cool Eye Towards Eden*, 1995) ji přeložil Marek Špinka, vystudovaný biolog, vědec a vysokoškolský pedagog, který působí mimo jiné na Katedře etologie a zájmových chovů Fakulty agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů (FAPPZ) ČZU v Praze, zde vyučuje předmět Aplikovaná etologie a welfare zvířat.¹⁷ Dalším zdrojem, který mi vypracování tohoto překladu významně usnadnil, byl učební text vydaný Katedrou obecné zootechniky a etologie FAPPZ ČZU v Praze *Etika chovu a etologie zvířat* (2012). Vedoucím autorského kolektivu, který na publikaci pracoval, je Lukáš Jebavý, bývalý člen České a slovenské etologické společnosti a odborník na ochranu zvířat proti týrání a na alternativní metody testování.¹⁸ Značnou oporu představovala při překládání také odborná skripta *Welfare psů a kynologie* (2020) určená pro studenty Veterinární univerzity Brno, která napsala vedoucí oddělení ochrany zvířat a welfare Fakulty veterinární hygieny a ekologie Eva Voslářová ve spolupráci s odbornou asistentkou působící na témže oddělení Veronikou Vojtkovskou. V neposlední řadě je v této souvislosti též nutno zmínit odbornou recenzi Barbory Knotkové-Čapkové vydanou ve 22. čísle filozofického časopisu *Reflexe* s názvem *M. C. Nussbaum, Women and Human Development. The Capabilities Approach*. Tato studie mi významně dopomohla lépe porozumět koncepci potenciálních schopností, jak ji popsala americká filozofka Martha Nussbaum, a následně přeložit pasáž, která se této ideji blíže věnuje (O: 260).

3.4. Typologie překladatelských posunů

Za posun v překladu považuje Gromová (2009: 56) změny, které vznikají v procesu překládání jako výsledek interpretačního procesu překladatele. Podle Popoviče (1970: 79–85) se nejedná pouze o důsledek lingvistických rozdílů mezi jazykem výchozího a cílového textu, ale též o rozdíly textuální, kulturní a literární. Nezbytné je zachovat invariantní jádro originálu (jak jej popisuje Levý v *Umění překladu* 2012: 27) a vzniklé ztráty nahradit funkčním způsobem. V procesu překládání může dojít k několika typům posunů, kromě negativního (tj. nežádoucího) posunu se

¹⁷ doc. RNDr. Marek Špinka, CSc – *Pedagogická činnost*. [online]. [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://home.czu.cz/spinka/uvod>

¹⁸ Lukáš Jebavý – *životopis* [online]. [cit. 2023-07-06]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/lukas-jebavy-56174>

jedná například o posun konstitutivní (objektivní) a individuální (subjektivní) (Gromová 2009: 57–63).

Ke konstitutivním posunům dochází vlivem odlišností mezi jazykovým kódem textu originálu a překladu. Vznikají v mikrostruktuře textu, a to jak v rovině morfologicko-syntaktické, lexikálně-sémantické, tak i rovině stylistické. Při překladu z angličtiny do češtiny se s těmito posuny lze typicky setkat v místech, kde autor využívá polovětných vazeb, infinitivních konstrukcí nebo jiných kondenzátorů. V případě překladu textu zvoleného pro účely této bakalářské práce se tento druh posunu objevuje například zde:

O: 265: *Despite these not very flattering names, positive traits are attributed to these dogs as they are said to be strong and healthy, often in comparison to pedigree dogs (Patronek et al. 1997).*

P: 21: *Ač tato označení nezní příliš lichotivě, často se o křížencích hovoří kladně, neboť se traduje, že ve srovnání s čistokrevnými psy bývají obvykle odolnější a zdravější (Patronek a kol. 1997).*

Ve výše uvedeném úryvku byla nominální konstrukce z originálu (*Despite these not very flattering names*) přeložena slovesně (*Ač tato označení **nezní** [...]*) a polovětná vazba *said to be* nahrazena zvrtným pasivem *se traduje*. Přednost jsem zde zvrtnému pasivu před opisným dala nejen z toho důvodu, že se v češtině využívá častěji, a bude tedy v cílovém textu působit přirozeněji, ale také proto, že jsem tak jmenný podmět *positive traits* mohla v češtině vyjádřit příslovcem *kladně*, a předejít tak tomu, aby byla věta v češtině příliš jmenná.

Dále může tento posun vzniknout v důsledku toho, že čeština na rozdíl od angličtiny neužívá členy. Při překladu do češtiny lze určitý člen přeložit v některých případech ukazovacím zájmenem:

O: 261: *When it comes to embryo selection, Dutch society struggles with **the** topic (De Haan et al. 2010).*

P: 16: *Pokud jde o selekci embryí, nizozemská společnost s **tímto** tématem poněkud bojuje (De Haan a kol. 2010).*

Jako další typ posunu, ke kterému v procesu překladu typicky dochází, jmenuje Gromová (2009: 59) posun individuální neboli subjektivní. Ty pramení

z překladatelova idiolektu, interpretace originálu a jsou projevem překladatelského záměru. Stejně jako posunům konstitutivním nelze zabránit ani tomuto druhu posunu, nesmějí ovšem v textu dominovat a negativně ovlivnit jeho stylistické hodnoty. Zde pak vyvstává riziko přílišné interpretace předlohy (explikace), nebo naopak její podinterpretace (simplifikace). Například v tomto úryvku k individuálnímu posunu došlo, a to v zájmu zachování srozumitelnosti výpovědi:

O: 263: *With large parts of these functions being taken over by newer developments (such as the meat industry and security cameras), the focus has shifted from function to appearance (Lindblad-Toh et al. 2005).*

P: 18: *Postupným vývojem však tyto jejich úlohy začaly pozbývat význam (lov nahradil masný průmysl, hlídání bezpečnostní kamery), a chovatelé proto přesunuli svou pozornost z funkčnosti na vzhled (Lindblad-Toh a kol. 2005).*

S ohledem na příjemce překladu bylo potřeba přistoupit k explikaci například i v místech, kde autorky výchozího textu zmiňovaly určitý peněžní údaj. Aby si čtenář překladu snáze dokázal představit, o jakých finančních částkách je (řádově) řeč, byl do závorky přidán převod na české koruny. Jedná se mimo jiné o tuto větu:

O: 266: *Cupidog sets the price for pups from litters that they mediate at between €500 and €700.*

P: 23: *Cupidog stanovuje cenu štěňat z vrhů, které zprostředkovává, na 500 až 700 € (přibližně 12 000 až 16 000 Kč).*

3.5. Typologie překladatelských problémů a jejich řešení

Cílem následující kapitoly je popsat nejvýraznější překladatelské problémy a obtížnosti, jež se projevily při překladu v různých částech textu. Zároveň je jejím účelem objasnit, co stálo za jednotlivými překladatelskými řešeními a vysvětlit, proč k jejich volbě došlo. Vzhledem k rozsahu práce není možné popsat všechny problematické jevy, níže jsou uvedeny ty, které se ve výchozím textu vyskytovaly častěji, ty, jež vyžadovaly důkladnější rešerši, a ty, jež se mohou jevit jako sporné. Tato kapitola se opírá o poznatky Levého (2012), Popoviče (1975), Knittlové a kol. (2000 a 2010), Čechové (2008) a jiných jazykovědců a translatologů.

3.5.1. Lexikální problémy

Jelikož se text zvolený k překladu věnuje poměrně specifickému tématu a slouží k předání nových poznatků poučenému adresátovi, je nutné dbát na přesnost vyjadřování a volbu správné terminologie. Klíčovou úlohu představovala v tomto ohledu již dříve zmíněná práce s příslušnými paralelními texty.

3.5.1.1. Terminologie

Čechová (2008: 218) definuje *termín* jako „takové pojmenování, které je v rámci disciplíny jednoznačným pojmenováním pojmu“. Dodává, že se v rámci oboru jedná o ustálený výraz, který je buď definován, nebo fixován kontextem a jeho význam se vyvíjí a upřesňuje spolu s vývojem oboru. Kromě terminologie, jež směřuje k internacionalizaci, se v odborné komunikační sféře projevuje časté užívání slov přejatých a výrazů slaběji terminologizovaných (též mezioborových, např. *operace, struktura, četnost...*) (Čechová 2008: 219–221).

Jeden z často se opakujících termínů je substantivum *welfare*. V českém vědeckém diskurzu nepanuje jednotná shoda na překládání tohoto termínu; například Jebavý (2009: 11) jej popisuje jako *kvalitu života*, v příručce Voslářové a Vojtkovské (2020: 159) se objevuje synonymum *pohoda* a například filozofka a odbornice na otázky bioetiky a *welfare* Marie Hrdá uvádí, že pokud se výraz překládá, používá se v češtině obvykle výraz *životní pohoda* nebo *blaho*¹⁹. V textu zvoleném pro účely této bakalářské práce pojem *welfare* ve většině případů překládán nebyl, neboť se u příjemce cílového textu jeho znalost předpokládá, a kromě toho je jeho význam poměrně podrobně vysvětlován v podkapitole 14.2:

P: 11: *Někteří například definují welfare jako zajištění „pozitivních emočních stavů“, jiní se zaměřují na schopnost zvířete vykazovat druhově specifické či přirozené chování. Na welfare lze pohlížet i více všeobecně, tedy jako na pohodu zvířete v průběhu celého jeho života (srov. Bovenkerk a Meijboom 2013).*

¹⁹ HRDÁ, Marie. *Jsme tím, jak zacházíme se zvířaty*. Filosofický časopis. Praha: ČSAV, 12.2018, 66(6), 909-933. ISSN 0015-1831. [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:bdb2922c-c64c-4020-ae7f-1aea09ff2796>

Aby se toto slovo neopakovalo v textu příliš často, bylo v některých místech využito některých z výše uvedených synonymních výrazů, například zde je *welfare* přeloženo jako *životní pohoda*:

O: 255: *A mismatch between dogs and their keepers can lead to **welfare** problems for both (...)*

P: 8: *Nesourodost ve vztahu mezi psy a jejich držiteli může vyústit v narušení **životní pohody** u obou (...)*

Problémy při překladu činil také anglický termín *agency*, který se objevuje zejména v úvodu práce:

O: 256: *Their level of dependence and adaptation has consequences for their **agency**, although these consequences are not clear-cut.*

Bez znalosti kontextu lze toto slovo přeložit mnoha způsoby, překladový slovník nakladatelství FIN Publishing (1998: 26) uvádí tato řešení: *činnost, působení, působnost, jednatelství, agentura*. Když se ovšem hovoří o *agency* v kontextu etologie a *welfare* zvířat, množství vhodných překladatelských řešení se snižuje. Špinka termín popisuje například takto: *the propensity of an animal to engage actively with the environment*²⁰. Tento pojem se užívá také ve společenských vědách, například v sociologii, a to v takřka totožném významu – například Marcela Petrová Kafková a Tatiana Sedláková z Ústavu sociologických studií Masarykovy univerzity v Brně překládají *agency* jako *aktérství*²¹ a Marek Skovajsa z Katedry sociologie FF UK uvádí: *Vedle nejčastějšího překladu „aktérství“ se používají také výrazy „agentství“, „konatelství“ a další nebo se ponechává anglické „agency“*. *Běžnou praxí je také překládání „agency“ jako „jednání“*²². V překladu vybraného pro účely této bakalářské práce bylo s ohledem na kontext a výše uvedené zdroje zvoleno substantivum *jednání* a pro snazší srozumitelnost byl do závorky vložen i

²⁰ ŠPINKA, Marek a WEMELSFELDER, Françoise. *Environmental Challenge and Animal Agency*. (2011). [online]. doi 10.1079/9781845936594.0027. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/256294670_Environmental_Challenge_and_Animal_Agency

²¹ PETROVÁ KAFKOVÁ, M. a SEDLÁKOVÁ, T. *Čtvrtý věk jako specifické pole pro vyjádření aktérství*. (2017). *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 53(5), 719-736. [online]. doi: 10.13060/00380288.2017.53.5.362. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2017/05/03.pdf>

²² SKOVAJSA, Marek. *Aktérství v sociologii: co to je?* (2020). Praha. Katedra sociologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://ksoc.ff.cuni.cz/2020/11/11/seminare-nejen-pro-doktorandy-v-prosinci/>

původní termín (P: 9: *Úroveň jejich závislosti a adaptace dopadá na jejich jednání (agency), tyto důsledky ovšem nejsou jednoznačné.*).

Kromě terminologie z oblasti ochrany zvířat, etologie a přidružených oborů prostupuje textem také řada kynologických odborných výrazů. Jedním z těch, který představoval obtíže při překladu, je kompozitum *look-alike*, se kterým je čtenář seznámen v kapitole 14.3, jež pojednává o psech bez průkazu původu:

O: 264: *Dogs that look very similar to pedigree dogs but do not actually have a pedigree are called **look-alikes**.*

Zde se hovoří o psech, kteří vzhledově velmi připomínají čistokrevné jedince, avšak nemají rodokmen, kterým by se příslušnost k plemeni dala potvrdit. V angličtině se skutečně jedná o zavedený termín, Mezinárodní kynologická organizace tímto slovem označuje psy, kteří „vypadají jako by rodokmen měli, jejich původ ale ve skutečnosti znám není, nemají žádnou registraci (v závislosti na právních předpisech dané země) či jakékoliv dohledatelné záznamy o svém původu“²³. Českým ekvivalentem slova *look-alike* je *dvojník*. Vzhledem k tomu, že se v češtině žádný termín k označení těchto psů nepoužívá, byl pojem přeložen doslovně, tedy jako *dvojník*, a tento výraz byl opatřen uvozovkami k naznačení toho, že se nejedná o zavedený termín, ale pouze přibližný ekvivalent. Anglický výraz *look-alike* lépe vystihuje to, že se zde hovoří o *druhov* podobnosti, a nikoli o podobnosti dvou *jedinců* (což implikuje právě české označení *dvojník*), k lepšímu řešení jsem v případě překladu tohoto termínu ale nedospěla.

P: 21: *Psi, kteří se velmi podobají psům s průkazem původu, ač ho sami nemají, se označují jako „**dvojníci**“.*

Ve stejné podkapitole se objevila další pasáž, která při překladu působila problémy. Jde o následující souvětí, respektive o slovní spojení na jeho úplném konci:

O: 265: *The number of puppies born out of free encounters between dogs is not registered, but it is surely nowhere near the number needed to fulfil the demand for **companion dogs**.*

²³ FEDERATION CYNOLOGIQUE INTERNATIONALE. *Population of Pedigree Dogs and the Consequences of Breed-specific Legislation*. [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.fci.be/medias/FCI-FEDIAF-PED-LEG-en-12696.pdf>

Jako vhodný ekvivalent slovního spojení *companion dogs* se může jevit výraz *společenská plemena psů*. Tím by ovšem došlo k zúžení významu, které zde není na místě. Z kontextu vyplývá, že zde autorky mají na mysli veškeré psy, které si lidé pořizují za účelem toho, aby jim dělali společnost. Jinými slovy, neřadí sem například psy služební, asistenční nebo plemena určená k hlídání. Vzhledem k tomu, že *společenská plemena* je zavedené označení pro FCI skupinu číslo devět²⁴, kam se řadí například čivava, pudl či francouzský buldoček, příjemce překladu by se mohl domnívat, že se zde hovoří pouze o těchto a podobných plemenech. Autorky originálu ovšem měly na mysli veškerá plemena, která si lidé pořizují jako rodinné společníky, a nelze tak opomenout například retrievry (FCI skupina číslo osm), jezevčíky (FCI skupina číslo čtyři) nebo třeba teriéry (FCI skupina číslo tři). Proto bylo nutné se tomuto termínu v překladu vyhnout a zvolit méně kompaktní, za to však přesnější a nezavádějící vyjádření:

P: 22: *Údaje o množství štěňat, jež se narodila z náhodných krytí, nebývají sice nikde evidovány, rozhodně se ale neblíží počtu, který by uspokojil poptávku po psech jakožto společnících.*

Za zmínku stojí také následující úryvek, zde nepůsobil komplikace překlad samotných termínů, ale jejich výklad, který umožní správný překlad spojky mezi nimi:

O: 264: *Examples of these new breeds or designer breeds are the Labradoodle and the Miniature Australian Shepherd, but the Pitbull also has no FCI registration.*

P: 20: *Jako příklad těchto nových plemen nebo tzv. designer breeds (designových plemen) může sloužit labradoodle nebo miniaturní australský ovčák, avšak průkaz původu od FCI nemůže získat například ani pitbul.*

Zde bylo v první řadě potřeba si uvědomit, že výraz *new breed* není synonymem pro *designer breed*, a tomu přizpůsobit výběr překladu spojky *or*. Pokud by tato spojka spojovala dva významově rovnocenné termíny, nabízel by se zde jednoznačně český ekvivalent *neboli*. To ovšem není tento případ; na rozdíl od nových plemen (například výše zmíněný miniaturní australský ovčák), která prošla poctivým, dlouhodobým procesem šlechtění, nelze *designer breeds* považovat za

²⁴ČESKOMORAVSKÁ KYNOLÓGICKÁ UNIE. *Seznam plemen*. [online] [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.cmku.cz/cz/seznam-plemen-159>

plemena v pravém slova smyslu, neboť se jedná vždy o potomky dvou jedinců různých plemen²⁵ (kupříkladu labradoodle je kříženec labradorského retrívra s královským pudlem), a tím, že toto křížení ve většině případů končí v první generaci, jde skutečně pouze o „módní“ (hybridní) křížence. Spojka *or* byla tedy přeložena jako *nebo*, aby z textu jasně vyplývalo, že se jedná o spojení dvou různých termínů a nikoli o dvě synonyma.

3.5.1.2. Specifikace a explikace

V některých místech bylo potřeba přeložit jednoslovná pojmenování víceslovně, protože v češtině zkrátka dané slovo nebo slovní spojení kompaktněji vyjádřit nelze.

Poměrně často prostupuje textem slovní spojení *animal ethicists*, například v nadpise druhé podkapitoly (O: 257: 14.2 *Animal ethicists view on dog ownership*) jej bylo nutné přeložit jako *odborníci na etiku ve vztahu ke zvířatům* (P: 11: 14.2 *Vlastnictví psů z pohledu odborníků na etiku ve vztahu ke zvířatům*). Zásadní problém zde činí skutečnost, že čeština nedisponuje přesným překladem pro termín *animal ethics* – dle dostupných zdrojů se toto slovní spojení buď ponechává v nepřeložené podobě²⁶, nebo je nutné výraz specifikovat s ohledem na kontext (např. *etika chovu*, *etika ochrany zvířat*, *etika zacházení se zvířaty* apod.). Hrdá používá spojení *etika ve vztahu ke zvířatům*²⁷. Častěji užívanému termínu *etika ochrany zvířat* se záměrně vyhýbá, neboť „vzhledem k obsahu tohoto termínu není český překlad zcela přesný“. Takto tomu je i v případě nadpisu podkapitoly 14.2; zde se pojednává o různých etických teoriích, a nelze tedy výraz blíže specifikovat (například na *etiku chovu zvířat*). V důsledku toho bylo následně též potřeba přeložit anglické *ethicist* jako *odborník na etiku* a nešlo využít krátkého substantiva *etik*.

²⁵Cockapoo, cavapoo či labradoodle: hybridní plemena psů, která si získávají na oblibě. [online] (26.6.2023) [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.ifauna.cz/clanky/9321-cockapoo-cavapoo-ci-labradoodle-aneb-hybridni-plemena-psu-si-ziskavaji-na-oblibe.html>

²⁶JEMELKA, Petr. *Etická a axiologická reflexe života zvířat a se zvířaty (Několik poznámek k tématu)* Filozofia, 69 (2014), [online]. 6, 482-492. ISSN 2585-7061. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <http://filozofia.sav.sk/index.php/sk/view/details/regular/2014/6/681>

²⁷HRDÁ, Marie. *Jsmé tím, jak zacházíme se zvířaty*. Filosofický časopis. Praha: ČSAV, 12.2018, 66(6), 909-933. ISSN 0015-1831. [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:bdb2922c-c64c-4020-ae7f-1aea09ff2796>

Podobným způsobem bylo nutné postupovat i v jiných částech textu. Jako příklad může sloužit následující úryvek:

O: 256: *As argued in the introduction to this volume, changing **habitats** and climatic circumstances lead to formerly wild animals increasingly becoming **liminal**.*

P: 9: *Jak je uvedeno v úvodu této publikace, kvůli proměňujícím se **přirozeným prostředím k životu** a klimatickým vlivům se z původně divokých zvířat čím dál častěji stávají **zvířata na pomezí volně žijících a zdomácnělých**.*

V internetové jazykové příručce (IJP) sice substantivum *habitat* definované je, podle výsledků hledání v Českém národním korpusu²⁸ se však jedná o velmi málo používané slovo, a proto by příjemcům nemuselo být jednoznačně srozumitelné. Z tohoto důvodu byl tento termín explikován a přeložen jako *přirozené prostředí k životu*. K explikaci bylo nutné přistoupit i při překladu výrazu *liminal*. Ačkoli se s adjektivem *liminální* (synonymum pro *hraniční*) v některých odborných textech setkat lze²⁹, IJP ani korpus toto slovo neznají, a tudíž je vhodné jej určitým způsobem opsat. Ani jeden z těchto dvou termínů se navíc v textu neobjevuje více než jednou, proto nehrozí, že by některou jinou větu tento vyšší počet slov přílišně zatížil, a tím způsobil její horší srozumitelnost.

3.5.2. Syntax a stylistická rovina

Jak bylo zmíněno již v podkapitole 3.1.2.4., text překládaný pro účely této bakalářské práce vykazuje typické rysy vědeckého stylu. Uplatňují se zde dlouhá rozvitá souvětí, která na sebe navazují pomocí podřadicích spojek, ukazovacích zájmen a jiných větných modifikátorů, například konjunktů. Je důležité mít na paměti, že primární roli hraje v případě překládání vědeckého stylu obsah, nikoli forma (Knittlová a kol. 2000: 148). Důraz musí být kladen na přesné a srozumitelné předání věcné informace a v zájmu lepší srozumitelnosti mohou překladatelé

²⁸ Ústav českého národního korpusu. *Slovo v kostce*. [online]. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.korpus.cz/slovo-v-kostce/search/cs/habitat?pos=N&lemma=habitat>

²⁹ Například zde: HORYNA, Břetislav. *Negativní vědění a liminální nejistota*. In Andrzej L. Zachariasz (ed.), *Poznanie a prawda*. 1. vyd. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, 2009. s. 175–187. 3. ISBN 978-83-7338-502-3. [online] [cit. 2023-07-09]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Bretislav-Horyna/publication/333432803_Poznanie_a_prawda/links/5ced78cb299bf109da771784/Poznanie-a-prawda.pdf

komplikované větné celky rozbíjet a přestavovat je. K rozdělení dlouhého komplikovaného souvětí bylo potřeba přistoupit mimo jiné zde:

O: 263: *This entails a risk of humans choosing a certain breed, based mainly on appearance, without realising that the original function of the dogs requires them to roam around freely for hours on end, hunt other animals, be aware of others (including humans) entering their domain—needs that cannot necessarily be met in a dog's everyday life in the Netherlands.*

P: 18: *S tím se pojí riziko, že si lidé budou vybírat plemena především podle vzhledu, aniž budou brát na vědomí, za jakým účelem byla původně šlechtěna. Neuvědomí si, že jejich pes vyžaduje několikahodinové procházky na volno, bude chtít lovit jiná zvířata a mít přehled o tom, jestli něco (či někdo) vnikne na jeho území. Tyto potřeby nelze v každodenním životě psa v Nizozemsku vždy naplňovat.*

V souvislosti s uspořádáním vět, větných členů, případně vět uvnitř souvětí, je též důležité si uvědomit, že vědecký styl postupuje vždy od známého tématu, tzn. od prvku nepřinášejícího novou informaci, k rématu, tedy nositeli logického přísudku (Knittlová a kol. 2010: 156). Často tak nezačíná věta podmětem, ale například předmětem, příslovečným určením, polovětnou vazbou či doplňkem.

O: 260: *Although not giving a definite list, she suggests a number of capabilities that must be respected for animals to be able to flourish and that lead to political principles. Life and bodily health are obvious capabilities that must be met.*

P: 14: *Přichází s řadou tzv. potencialit, jež je třeba respektovat, aby zvířata mohla prospívat, a které se podobají politickým principům. Neuvádí sice konečný výčet, avšak jedny z potencialit, které samozřejmě musí být zachovány, jsou život a tělesné zdraví.*

Autorky výchozího textu využívají v první větě přítomné participium ve funkci přechodníku, čímž dosahují kondenzovanější větné stavby. Jak uvádí Dušková (1994: 542), v češtině se na rozdíl od angličtiny častěji využívá vedlejších vět a užívání přechodníků je řidké a výrazně knižní (Dušková 1994: 583). Z tohoto důvodu bylo toto participium přeložené větou hlavní, která byla v zájmu lepší srozumitelnosti a zachování správného aktuálního členění větného přesunuta na jinou pozici, tj. do následujícího souvětí.

K rozdělení rozvitých souvětí a přeskládání vět v rámci nich bylo potřeba přistoupit i na jiných místech. Následující úryvek slouží jako ukázka jednoho z těchto případů:

O: 261: *As people who choose to bring a pup with a pedigree into their home often use the pedigree to legitimise the consciousness and the deliberation of their decision (Bovenkerk and Nijland 2017), we start with an explanation of what a dog pedigree entails.*

P: 15: *Lidé, kteří se rozhodnou pro pořízení štěněte s průkazem původu, tímto dokumentem často chtějí dokázat, že se jednalo o racionální a pečlivě zváženou volbu (Bovenkerk a Nijland 2017). Proto bychom na úvod rády vysvětlily, co takový průkaz původu vlastně zahrnuje.*

Souvětí výchozího textu začíná vedlejší větou příslovečnou příčinnou, která je uvozena podřadicí spojkou *as* a v ní je vložena věta vedlejší přívlastková (*who choose to bring [...]*). První vedlejší věta pak neústí do celé věty příslovečné způsobové (*in order that they might legitimise*), ale autorky zde využily kondenzace infinitivní vazbou *to legitimise*. Význam infinitivní konstrukce *to legitimise* byl do češtiny převeden pomocí slovesa *dokázat* a vedlejší věta předmětná, jež na něj navazuje, vystihuje sémantiku jmen *consciousness and deliberation of their choices* → *že se jednalo o racionální a pečlivě zváženou volbu*. Z hlavní věty *we start (...)* tvořící druhou polovinu souvětí v originálu, se v překladu stává samostatné souvětí. Příčinný poměr, který je v originálu vyjádřen spojkou *as*, byl v cílovém textu nahrazen poměrem důsledkovým a spojka *proto* přesunuta až na začátek druhého souvětí. K těmto syntaktickým transformacím došlo za účelem zachování srozumitelnosti a koherence textu.

Dle Knittlové a kol. (2010: 155) je jedním z markantních skladebních rysů vědeckého stylu logický sled vět a zvláště časté a důležité jsou navazovací formule (*moreover, thus, however, on the other hand, consequently ...*), jež by překladatel v žádném případě neměl opomíjet. Dodává, že tyto prostředky mají široké sémantické pole a při jejich překladu je nutné vycházet v první řadě z daného kontextu. Jako příklad výskytu takové navazovací formule může sloužit následující věta:

O: 258: *Moreover, even if the ancestors of currently living animals had voluntarily entered into a domestication contract, this cannot be assumed to still hold to this day.*

P: 12: *A i kdyby předkové nyní žijících zvířat dobrovolně smlouvu uzavřeli, nelze předpokládat, že její platnost trvá dodnes.*

Adverbium *moreover* zde doplňuje sdělení věty předchozí a jako další možné české ekvivalenty lze uvést *kromě toho*, *navíc* nebo *mimoto*. V zájmu toho, aby překlad přímo nekopíroval větnou strukturu originálu, což kupříkladu konkrétně tato věta umožňuje, padla volba na jednoduchou spojku *a*, jež zde z hlediska sémantiky svůj účel plní a díky své kompaktnosti souvětí příliš nezatěžuje.

V souvětí uvedeném níže byla stejná navazovací formule přeložena s ohledem na kontext příslovcem *navíc*, rovněž zde byl kladen důraz na volbu pořádku slov, odpoutání se od větné skladby originálu, aby syntaktická struktura působila v češtině co nejpřirozeněji.

O: 258: *Moreover, the significance that is attached to welfare differs between different theoretical frameworks.*

P: 11: *Jednotlivé teoretické rámce se navíc liší v tom, co všechno pod pojem welfare zahrnují.*

V rovině syntaktické působila při překladu potíže také další typická vlastnost anglického odborného stylu, a to velmi vysoká míra sémantické kondenzovanosti. Jak tvrdí Knittlová a kol. (2010: 164), pro angličtinu je charakteristické snadné řetězení slov a neexistují zde přesné hranice mezi jednotlivými druhy slov, ani slovem, slovním spojením a větou, což umožňuje vytvářet takové pojmenovací struktury, které syntetické flexivní jazyky jako je čeština nedovolují. Níže se nachází úryvek, který právě takový problém představoval:

O: 262: *As some diseases are breed specific, DNA tests for certain conditions can vary for different breeds and therefore the ancestry of the dog is relevant.*

P: 17: *Některé genetické nemoci se vyskytují typicky u určitých plemen, proto se DNA testování na určité choroby může lišit v závislosti na plemeni. Z toho plyne, že původ zvířete zde hraje roli.*

Adjektivní kompozitum *breed specific* bylo v překladu do češtiny nutné explikovat, protože absolutní ekvivalent (např. *plemenně specifické*) by mohl znesnadnit porozumění sdělení (nejedná se o zavedené terminologické spojení) a vzhledem k tomu, že se do češtiny tyto kondenzované jmenné fráze zpravidla převádějí právě na explicitnější výrazy, nepůsobil by v cílovém textu přirozeně (srov. Knittlová a kol. 2010: 165). V důsledku této transformace, která první větu výrazně prodloužila a zkomplikovala, bylo nutné dané souvětí v překladu rozdělit na dvě kratší samostatná souvětí.

S výše uvedeným úzce souvisí i další charakteristický rys vědeckého a technického vyjadřování, a to hutnost, tj. gramaticky sevřený a stručný způsob vyjadřování (Knittlová a kol. 2000: 148). Ačkoli je český vědecký styl syntakticky mnohem kondenzovanější než styly jiné, při překladu z angličtiny do češtiny se tyto konstrukce vesměs rozvádějí větami s určitými slovesnými tvary. Jako příklad takového souvětí, v němž se tento typický syntaktický rys objevil, a jeho následného řešení, může sloužit například tento úryvek (poznámka pod čarou):

O: 259: *Despite **the focus on special responsibilities** towards dogs on the basis of their place in the family and mixed community, she argues that there are limits to these responsibilities: we do not have the same responsibilities towards dogs as towards our children for example.*

P: 13: *Přestože zde autorka **klade důraz na mimořádné závazky** ke psům plynoucí z jejich pozic v rodinách a smíšených komunitách, dodává, že i zde existují jisté hranice – například vůči našim dětem máme povinnosti jiné.*

Další charakteristickou vlastností anglického vědeckého stylu, která se ve výchozím textu projevovala, je důraz na potlačení osoby autora, k čemuž slouží zejména pasivum (Knittlová a kol. 2010: 150). Vyšší míra zastoupení sloves v trpném rodě a absence autorského subjektu je příznačná i pro český odborný styl (Čechová 2008: 218). V odborných textech se vedle neutrálního zvrtného pasiva užívá i pasivum opisné, jež bývá v jiných typech textů pocitováno jako knižní (Čechová 2008: 152). V některých místech proto nebylo nutné při překladu do češtiny měnit slovesný rod a pasivum bylo do češtiny převedeno:

O: 261: *One of the rights of dogs that **can be seen as violated** in pedigree dog breeding is the right to choose their own mate for propagation.*

P: 16: *Jedno z práv, o kterém můžeme říci, že je v chovu psů s průkazem původu porušováno, je právo zvolit si vlastního partnera k rozmnožování.*

Četné užívání trpného rodu v angličtině souvisí také s tím, že se využívá také jako prostředek aktuálního členění větného (Dušková 1994: 261). Čeština v tomto ohledu umožňuje jednoduše měnit slovosled, aniž by bylo zapotřebí přetvářet syntaktickou strukturu. To je jeden z důvodů, proč se v češtině nevyužívá pasivum tak často jako v angličtině, na což byl při překladu brán ohled. V souvislosti s neosobním vyjadřováním ve vědeckém stylu dodává Knittlová a kol. (2000: 141–143), že se pasivum může sémanticky ekvivalentně nahrazovat formálně odlišnými prostředky, které umožňují přesun zdůrazňovaného větného členu do pozice rématu. Například v následujícím úryvku tak byla věta se slovesem v trpném rodě do češtiny převedena jako věta s nevyjádřeným podmětem a přísudkem v aktivu:

O: 262: *On the other hand, pedigrees **can be used** to prevent hereditary diseases.*

P: 17: *Rodokmeny lze však naopak využít k prevenci dědičných onemocnění.*

4. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo přeložit vybraný úryvek z odborné publikace *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*, a to část kapitoly čtrnácté, v níž se autorky Bernice Bovenkerk a Susan Ophorst věnují etickým aspektům chovu psů. Vzniklý překlad doplňuje odborný komentář, jehož součástí je podrobná translatická analýza originálu, popis překladatelské metody, problémů na rovině lexikální i syntaktické a různých druhů posunů, které v průběhu překládání vznikly. Vzhledem k rozsahu textu nebylo možné zahrnout v práci úplně všechny problematické pasáže, transformace a posuny, popsala jsem zejména ty úryvky, které vyžadovaly důkladnější rešerši nebo ty, jejichž překladatelské řešení se mohou jevit jako sporná.

Překlad tohoto vědeckého textu byl v některých ohledech náročnější, než jsem si původně představovala. Ačkoli se ve svém volném čase o chov psů velmi zajímám, musela jsem si toho o tématech, která jsou předmětem výchozího textu, poměrně mnoho načíst. Čerpala jsem jak z internetových zdrojů, tak z tištěných publikací, které se věnují etologii, welfare, etice chovu a podobným tématům. Výchozí text pro mě představoval výzvu také ze stránky jazykové – v mnoha místech se autorky vyjadřovaly poměrně abstraktními až vágními formulacemi a styl jejich psaní je velmi nominální. Snažila jsem se vytvořit funkční překlad, který cílovému čtenáři předá všechny relevantní informace a zároveň jsem dbala na stylistické konvence vědeckého stylu v češtině. V tomto ohledu jsem využila poznatků Libuše Duškové, Dagmar Knittlové, Jiřího Levého, Marie Čechové a jiných významných jazykovědců.

5. Bibliografie

Primární literatura

BOVENKERK, Bernice a Susan OPHORST. *The Decisions of Wannabe Dog Keepers in the Netherlands*. In: *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*. Bernice Bovenkerk a Jozef Keulartz, eds. Cham: Springer 2021, s. 255-267. ISBN 978-3-030-63523-7.

Sekundární literatura

Oborová odborná literatura

FRANCK, Dierk a Leo SIGMUND. *Etologie*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7066-878-4.

HRDÁ, Marie. *Jsme tím, jak zacházíme se zvířaty*. Filosofický časopis. Praha: ČSAV, 12.2018, [online]. 66(6), 909-933. ISSN 0015-1831. Dostupné z: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:bdb2922c-c64c-4020-ae7f-1aea09ff2796>

JEBAVÝ, Lukáš a kol. *Etika chovu zvířat*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009. ISBN 978-80-213-2030-7

JEBAVÝ, Lukáš a kol. *Etika chovu a etologie zvířat*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2012. ISBN 978-80-213-2282-0.

JEMELKA, Petr. *Etická a axiologická reflexe života zvířat a se zvířaty* (Několik poznámek k tématu) *Filozofia*, 69 (2014), [online]. 6, 482-492. ISSN 2585-7061. [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <http://filozofia.sav.sk/index.php/sk/view/details/regular/2014/6/681>

KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, Barbora. *M. C. Nussbaum, Women and Human Development. The Capabilities Approach*. *Reflexe* 22 (2001) [online]. s. 100–104. [cit. 2023-05-26]. ISSN 0862-6901.

VOJTKOVSKÁ, Veronika a Eva VOŠLÁŘOVÁ. *Welfare psů a kynologie: Multimediální výukový text pro studenty VFU Brno vzniklý při řešení projektu IVA VFU 2020FVHE/2410/61* [online]. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2020. [cit. 2023-05-30]. ISBN 978-80-7305-920-0. Dostupné z: <https://vfu.sharepoint.com/Studijn%20materily%20Study%20Materials/Forms>

[/defaultview.aspx?id=%2FStudijn%20materily%20Study%20Materials%2FWelfare%20ps%C5%AF%20a%20kynologie%2FWelfare%20ps%C5%AF%20a%20kynologie%20%2D%20text%2Epdf&parent=%2FStudijn%20materily%20Study%20Materials%2FWelfare%20ps%C5%AF%20a%20kynologie](#)

WEBSTER, John a Marek ŠPINKA. *Welfare: životní pohoda zvířat: aneb Strážlivé kázání o ráji*. Praha: Nadace na ochranu zvířat, 1999. ISBN 80-238-4086-x.

Translatologie

GROMOVÁ, Edita. *Úvod do translatológie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. 2009. ISBN 978-80-8094-627-2.

KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překlada*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000. ISBN 80-244-0143-6.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRÝGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

LEVÝ, Jiří. *Umění překlada*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012. ISBN 978-80-87561-15-7.

NORD, Christiane. *Text analysis in translation: theory, methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis*. Amsterdam: Rodopi, 1991. ISBN 90-5183-311-3.

POPOVIČ, Anton. *Teória umeleckého prekladu: aspekty textu a literárnej metakomunikácie*. 2., preprac. a rozšír. vyd. Bratislava: Tatran. 1975

Příručky a slovníky

BEČKA, Josef Václav a Ondřej ŠMERDA. *Česká stylistika*. [online]. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0020-8. [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f664f500-d01c-11e3-85ae-001018b5eb5c>

Cambridge Dictionary. [online]. Cambridge University Press & Assessment 2023. [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/>

ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.

ČERMÁK, F. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. 4. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-2360-3.

Český národní korpus – InterCorp verze 14 [online], 2022. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/query?corpname=intercorp_v14_en&align=intercorp_v14_cs

DUŠKOVÁ, Libuše a kol. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. 2. vyd. Praha: Academia, 1994. ISBN 80-200-0486-6.

Internetová jazyková příručka [online], 2008-2023. Praha: Ústav pro jazyk český [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz>

LOPATKOVÁ, Markéta, Václava KETTNEROVÁ, Eduard BEJČEK, Anna VERNEROVÁ a Zdeněk ŽABOKRTSKÝ. *Valenční slovník českých sloves - VALLEX*. Vydání druhé, přepracované a rozšířené. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3542-2.

MACURA, Vladimír a Alice JEDLIČKOVÁ, ed. *Průvodce po světové literární teorii 20. století*. [online]. Brno: Host. ISBN 978-80-7294-848-2. 2012. [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: <https://service.ucl.cas.cz/edicee/prirucky/slovnikove/230-pruvodce-po-svetove-literarni-teorii-20-stoleti>

Marie Krčmová (2017): *ODBORNÝ STYL*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovník/ODBORNÝ_STYL (poslední přístup: 23. 6. 2023)

Nový encyklopedický slovník češtiny [online], 2023. Brno: Masarykova univerzita. [cit. 2023-06-08]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník>

PRAVDOVÁ, Markéta a Ivana SVOBODOVÁ, ed. *Akademická příručka českého jazyka*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2327-8.

ŘEŠETKA, Miroslav. *Anglicko-český a česko-anglický slovník: [s anglickou výslovností v obou částech]*. 6., dopl. vyd. Olomouc: Fin, 1998. Slovníky (Fin). ISBN 80-86002-41-1.

The Decisions of Wannabe Dog Keepers in the Netherlands

Susan Ophorst and Bernice Bovenkerk

Abstract Dogs have for long been humans' best friend, but the human–dog relationship can be problematic. A mismatch between dogs and their keepers can lead to welfare problems for both; for example: breeding for a specific look can result in health and welfare problems and importing dogs from other countries can lead to zoonoses. In our view, many of these problems could be avoided if wannabe dog keepers reflected better before deciding to obtain a specific dog. Attempting to influence this decision, however, assumes that we know what the right choice is. In this chapter, we discuss three cases: pups with pedigrees, pups without pedigrees, and adult dogs from (foreign) shelters. We show that, in each case, certain moral assumptions are made whose legitimacy can be problematised. We conclude that the decision about what dog to obtain is not a straightforward one and that it is often difficult to establish what is actually the right choice. However, we also pinpoint certain improvements that can be made to the current system and make a number of suggestions that make the right choice the easier choice. As Anthropocene conditions may lead to the domestication of an increasing number of wild species in the future, this analysis may support reflection on the ethical implications of domestication.

Terms like keeper and owner of animals are controversial with respect to the autonomy of animals. We deem keeper to be more neutral than owner. As we discuss the role of people in their desire to keep a dog in their life, we choose to use this term in this chapter. Owner is used only in the term ownership for lack of a suitable replacement. Although human companion might be a better term, it might give rise to confusion as we are focusing on the moment at which a human decides to obtain a certain dog.

S. Ophorst (B)

University of Applied Sciences Van Hall Larenstein, Leeuwarden, The Netherlands e-mail: susan.ophorst@hvhl.nl

B. Bovenkerk

Wageningen University and Research, Wageningen, The Netherlands e-mail: bernice.bovenkerk@wur.nl

S. Ophorst

Radboud University, Institute for Science in Society, Nijmegen, The Netherlands

© The Author(s) 2021

B. Bovenkerk and J. Keulartz (eds.), *Animals in Our Midst: The Challenges of Co-existing with Animals in the Anthropocene*, The International Library of Environmental, Agricultural and Food Ethics 33, https://doi.org/10.1007/978-3-030-63523-7_14

14.1 Introduction

As dogs are one of the most successfully domesticated species over the longest period of time, they are the quintessential example of the Anthropocenic animal. A long period of mutual influence has provided us with a lot of experience and knowledge regarding dogs; we could even say that humans and dogs have been domesticated alongside each other. From living side by side for mutual benefit in hunting and protection, to modern-day circumstances where the dog in Western countries seems totally dependent on humans, the human–dog relationship gives rise to discussion on domestication and its boundaries. Because of their long history of domestication, dogs provide an interesting illustration of the human–animal relationship and its multiple ethical challenges in the Anthropocene. The domestication of dogs could even be regarded as a paradigm case for the challenges that human–companion animal relationships face in the Anthropocene. As argued in the introduction to this volume, changing habitats and climatic circumstances lead to formerly wild animals increasingly becoming liminal. The next—perhaps inevitable—step may be the future domestication of currently wild species (see also the chapter by Palmer in this volume). Following Swart and Keulartz (2011), we view domestication as a gradual process; most animals lie somewhere on the continuum between wild and domesticated. As criteria for domestication, we take firstly the degree to which animals have adapted to their human environment and secondly the degree to which they are dependent on it. The more animals have adapted and the more dependent they are on humans, the more domesticated they are. Their level of dependence and adaptation has consequences for their agency, although these consequences are not clear-cut. For example, animals that are very dependent but not well adapted—such as a zoo animal—are frustrated in their agency, as they have little influence over their own life but likely do feel the need to express wild behaviour. Many dogs, on the other hand, are both very dependent and very well adapted. In contrast to wild dogs and stray dogs, companion dogs usually do not have the possibility to shape their own life, as their decisions are limited about, for example, where to live with what companions and with what conspecifics to mate. On the other hand, the fact that dogs are so adaptable means that they have learnt to express their agency in different ways, and they are very capable of conveying their wishes to their keepers. It is no coincidence that recent literature on animal philosophy often focuses on the human–dog relationship (Hearne 2016; Haraway 2007); dogs’ adaptability and long history of domestication have enabled communication and collaboration between humans and dogs. For these reasons, we want to reflect on the lessons that can be learned from this ‘successful’ domestication story.

The human–dog relationship has undergone several changes: from living side by side for mutual benefit in hunting and protection, to the breeding of dogs specifically as workers, to modern-day circumstances where in Western countries dogs are primarily kept for their company and in order to confer status. All these

situations have given rise to their own moral problems, leading to discussions on the justification of domestication and its boundaries. Problems faced today, for example, include dog health and welfare problems due to breeding for exaggerated looks, biting incidents, zoonotic diseases as a result of the importation of dogs, and health and welfare problems as well as a lack of socialisation of dogs in illegal breeding operations. In our view, many of these problems stem from the way in which people decide what dog to obtain and could be avoided if this decision moment was influenced. Of course, more ethical problems follow once one obtains the dog. Is one allowed to spay the dog for example? What should be done when the dog becomes ill and has to undergo a costly operation? Under what circumstances is one allowed to euthanise a dog? However, these problems are not the topic of this chapter, as they do not stem from the decision moment and can therefore not be influenced in the same way.

There are 1.5 million dogs in the Netherlands. As this number has been more or less consistent over the last decade, to maintain this number of dogs in society, with an average life expectancy of 10 years, each year a decision is made 150,000 times by humans to bring a new dog into their home. Of this number of dogs, Neijenhuis and Hopster (2017) established that 65% were born in the Netherlands, of which 26% had a pedigree. Of the remaining 35%, 16% were imported and 19% not registered—the latter being illegal in the Netherlands, which has had a mandatory identification and registration system for dogs since 2014. Different considerations by humans lead to different choices about dogs, each giving rise to its own ethical problems.

In the following sections, we discuss these choices and relate them to views expressed by animal ethicists on dog ownership in particular or pet ownership in general. Pups with pedigrees, pups without pedigrees, and adult dogs from (foreign) shelters form the cases that feature in these sections. At the end of this chapter, we discuss what can be learned from the perspective of different choices by humans and the steps forward that can be made in the interest of both dog and human. We show that, in each case, certain moral assumptions are made whose legitimacy can be problematised. We conclude that the decision about what dog to obtain is not a straightforward one and that it is often difficult to establish what is actually the right choice. This is important to realise, because if many of the problems that we encounter with dogs originate from the moment of the decision to obtain a specific dog, and if we want to somehow steer this decision moment in the right direction, we need some perspective on what that right direction is. By discussing different motivations for obtaining a specific type of dog and problematising these, we aim to make wannabe dog keepers reflect more on the implications of such a decision.

14.2 Animal Ethicists' Views on Dog Ownership

Numerous animal ethicists have engaged in the discussion regarding problematic aspects of dogs as companion animals. The ideas of a number of influential scholars are used in this chapter to show the variety of ideas on this topic. What they all share is that they have a view on animal welfare. In nearly all animal

ethics theories, the central idea is that we should not harm animal welfare and that we should promote positive animal welfare. However, ethicists from different theoretical backgrounds may hold different views on what welfare entails. For example, some define welfare as having pleasant affective states, others focus on the ability of an animal to carry out species-specific or natural behaviour, and yet others hold a broad view of welfare as well-being over the course of the animal's whole life (see Bovenkerk and Meijboom 2013). Moreover, the significance that is attached to welfare differs between different theoretical frameworks. For example—generally speaking—for welfarists, the only criterion to determine correct treatment of animals is the effects on their welfare, whereas Kantians also take considerations beyond welfare into account, and ecocentrists contend that a certain amount of suffering is simply part of an animal's life. This implies that, if a good decision about obtaining a dog is dependent at least partly on dog welfare, determining the right decision will be dependent on what moral theory one holds and how one defines welfare.

Utilitarian philosopher Peter Singer (1973) sees no problem about keeping dogs as companion animals as such, as long as suffering is avoided. He does not differentiate between domesticated and wild animals; all animals have an equal interest in experiencing enjoyment and avoiding suffering. This obligates the keepers of dogs to treat them well and prevent them from being harmed. In contrast, legal scholar Gary Francione (and Garner 2010) thinks that pet keeping in general is problematic, as it depends on the idea that pets are human property. The assertion that pets are property suggests that they are things and condemns them to being mistreated, but animals are clearly not things. As animals have moral and legal rights in his view, and beings with rights should, most fundamentally, not be treated as human property, we should not keep pets. In this view, the purposeful breeding of puppies should be abolished, and with that the practice of keeping dogs as companion animals will die out eventually. In the meantime, we should only adopt dogs from shelters and treat them as equal companions rather than 'slaves. Francione is opposed to domestication as this violates animal rights and makes animals thoroughly dependent on humans. Domesticated animals 'are dependent on us for everything that is important in their lives: when and whether they eat or drink, when and where they sleep or relieve themselves, whether they get any affection or exercise' (Francione 2012). This view contrasts with the idea of scholars such as Stephen Budiansky (1992) and Baird Callicott (1992) that domesticated animals have hypothetically signed an unspoken 'domestication contract'. In Budiansky's view, dogs initiated their own domestication; by choosing to associate with humans, they have gained many benefits and this has given them an enormous evolutionary advantage. However, both Budiansky and Callicott argue that, when animals in a specific situation are made worse off than they would have been in the wild, or when the relationship between humans and animals has been undermined by maltreatment, the contract has been broken by humans and a domestication contract can no longer serve to justify these practices. They think that this is the case mainly in relation to the way in which livestock are raised and do not appear to have a problem with the domestication of dogs. Clare Palmer (1997), on the other hand, rejects the notion of a domestication contract, as a contract presupposes informed consent, which is

something that animals cannot give. Moreover, even if the ancestors of currently living animals had voluntarily entered into a domestication contract, this cannot be assumed to still hold to this day.

In Palmer's view (2010; Sandøe et al. 2015) then, we cannot justify our treatment of domesticated animals by assuming a domestication contract. The fact that we have domesticated animals gives rise to special obligations towards them. According to her contextual-relational ethics, there is a difference in humans' duties towards domesticated as compared to wild animals. Whereas a laissez-faire attitude towards wild animals is warranted, we have special obligations towards companion animals, livestock, or laboratory animals, because we have brought them into the situation in which they find themselves and they are dependent on us for their well-being. In fact, by domesticating them, we determine not only their freedom of movement and possibilities to make decisions for themselves, but even their genetic make-up. These actions of ours give rise to a moral commitment to take special care of their well-being. This commitment is further elaborated regarding dogs by Kristien Hens (2009), who also argues from a relational-ethical perspective. She views the human–dog relationship as a reciprocal one; a relationship that is enabled by the fact that both human and dog are social animals. She argues, in contrast to Francione, that dogs are not treated as things or tools: 'It is questionable whether the relationship dog-human would have been so successful if they were merely man's tools.... it is more than just one of master versus slave' (Hens 2009, 6). Therefore, 'if we want to think of a proper ethic towards dogs, we must do so in the context of the dog and its specific niche, which is the human world, not using some vision of the dog as a wild animal' (Hens 2009, 5). Because dogs are 'natureculture' animals and we have decided to have a relationship with them and take them into our homes and families and in effect make them part of our communities, we have additional responsibilities towards them over and above our general responsibilities towards all sentient animals. Not only does she deem caring for the emotional and physical welfare of dogs as the responsibility of humans, but also sees special responsibilities, such as 'ensuring a bond of trust, which should not easily be broken' as part of the commitment (Hens 2009, 3). Dogs in her view, then, have an interest in maintaining a good relationship with humans and in being part of the human community. Special obligations to which this gives rise include, for example, the creation of dog parks, teaching schoolchildren how to handle dogs, and having strict government regulations on breeding.³⁰ The special obligations also extend to the moment of choice to obtain a particular dog; in Hens' view, this should be done only after thorough reflection. Moreover, simply taking a dog to a shelter before the holiday season would violate the relation of trust between dog and human.

Sue Donaldson and Will Kymlicka (2011) give a political turn to this relational and rights-based ethic: domestic dogs should be seen as individual agents with basic rights and citizenship rights, as they are already part of our society.

³⁰ Despite the focus on special responsibilities towards dogs on the basis of their place in the family and mixed community, she argues that there are limits to these responsibilities: we do not have the same responsibilities towards dogs as towards our children for example.

As we brought them into our world by domesticating them, we owe them full inclusion as it is just as much their world as ours. Contrary to Francione, these authors do not see the dependency of domesticated animals as necessarily undignified; for them, what matters is how we respond to dependency. Dependency should not necessarily be regarded as a weakness, but as a basis for a good relationship: ‘If we don’t view dependency as intrinsically undignified, we will see the dog as a capable individual who knows what he wants and how to communicate in order to get it – as someone who has the potential for agency, preferences, and choice’ (Donaldson and Kymlicka 2011, 84). Different individuals in the human–animal relationship should be able to realise their own versions of the good life, and this means that dogs should be given the opportunity to make important choices for themselves. Such a choice could also mean that a dog no longer wants to live with a human family. The good life for a specific dog could be to become a stray dog and find a new pack outside a human family.

Finally, the good life is also central in Martha Nussbaum’s capabilities approach (2006). According to this approach, justice demands that each individual is treated with respect for his/her dignity and flourishing. Each individual has certain innate capabilities and the good resides in the opportunity that the individual has to utilise those capabilities, as this is what makes the individual flourish. In order to find out what constitutes flourishing for an individual, one must create the opportunities for the individual to live up to his/her species norm. As dogs have co-evolved with humans for millennia, their species norm is different from that of wild dogs or wolves; a flourishing life for them entails their having possibilities for choice and for cultivating their capabilities, and this means that they need to be trained and disciplined to a certain extent by human guardians, just like human children. Just like Donaldson and Kymlicka, Nussbaum extends her theory of justice to the political realm. Although not giving a definite list, she suggests a number of capabilities that must be respected for animals to be able to flourish and that lead to political principles. Life and bodily health are obvious capabilities that must be met. Furthermore, she argues that, in the capabilities approach, animals are entitled to bodily integrity. For example, their bodies should not be ‘mutilated’ out of aesthetic motivations (Nussbaum 2006, 395). To the extent that they are capable of it, animals are entitled to make their own choices, receive suitable education or training, play, have room to move around, and have access to a variety of activities. They should also be able to form attachments to, and express love and care for, human or non-human others. Legally, animals should be granted political rights and the legal status of beings with dignity (Nussbaum 2006, 399). Finally, they have the right to the integrity of their habitat, either wild or domestic.

Against the background of animal ethics theories regarding domesticated animals, and dog keeping in particular, we next look at different practices in which dogs are obtained and point out a number of challenges in each case. We first discuss pups with pedigrees, then pups without pedigrees, and finally adult dogs from (foreign) shelters.

14.3 Pedigree Pups

As people who choose to bring a pup with a pedigree into their home often use the pedigree to legitimise the consciousness and the deliberation of their decision (Bovenkerk and Nijland 2017), we start with an explanation of what a dog pedigree entails. The Fédération Cynologique Internationale (FCI) is an international organisation consisting of members and contract partners in 94 countries, with one organisation per country being allowed to join. It recognises 346 breeds, which are all assigned to countries, mostly based on heritage, which are responsible for drawing up a standard for the characteristics that the breed should have, in terms of appearance, movement, and behaviour. A pedigree is a document that proves that the breed to which the dog belongs has a certain heritage, consisting of pedigree dogs from the same breed. In the Netherlands, this entails DNA testing for all pedigree dogs to verify that the pedigree is correct. Members (kennel clubs) can attach conditions to a pedigree, but this is not obligatory. In the Netherlands, requirements for a pedigree are based on the general welfare of the brood bitch, e.g. the age of her first and last litter and the time needed between consecutive litters. For just a few breeds, there are specific requirements in terms of health, without which a dog cannot receive a pedigree. The majority of breeds do not have such requirements however.

What ethical considerations play a role in the case of pedigree dogs? As Francione wishes to abolish dogs as property, a pedigree dog is certainly not an option for him, as the pedigree is proof of heritage, but also a registration of ownership. One of the rights of dogs that can be seen as violated in pedigree dog breeding is the right to choose their own mate for propagation. In most instances, the dog and the bitch are put together by humans, often without at least the bitch having much say in the matter and being held during the act. An analogy can be made with the purposeful breeding for predictability in offspring and genetic screening in humans, which are subject to ethical and legal discussion. When it comes to embryo selection, Dutch society struggles with the topic (De Haan et al. 2010). Dutch legislation condones embryo selection for the benefit of the embryo itself. This makes it possible to screen for invasive genetic diseases and to abort the embryo if it carries such a disease. It is prohibited, however, if anyone else is the beneficiary, such as a sibling who could benefit from stem cells of the embryo to fight his/her own disease, or parents with certain wishes with regard to their progeny. Grey areas arise where multiple parties benefit. If we transfer this stance to dog breeding, the rule should be that selection in dogs should only be done if the dog is the direct beneficiary of the practice. As the dog stands to gain nothing by being the best hunter, the fastest, or the best example of the breed standard, and this is for the most part just beneficial to humans, the practice of dog breeding certainly is not in accordance with rights that are similar to those of humans. This is where Donaldson and Kymlicka (2011) also have problems with the practice of pedigree dog breeding. For them, it is very important that animals can exhibit their own agency, and this includes being able to decide themselves with whom to mate. For Nussbaum, presumably such breeding would be allowed only if it respected dogs' capabilities and led to their flourishing. This may be the case if the selective

breeding is carried out to enhance a dog's capabilities—for example when negative side-effects of prior breeding decisions are reversed—but not for harmful aesthetic reasons.

As Singer, Hens, and Palmer emphasise humans' responsibilities towards dogs, albeit to different degrees and for different reasons, another subject for discussion is the necessity to keep dogs safe and prevent them from harm. As the issue of pedigrees in the Netherlands depends on certain rules regarding the well-being of the brood bitch, pedigrees can be said to contribute to the safekeeping of dogs.

To obtain a pedigree, a dog must stem from parents from the same breed. This limits the possibilities of propagation. Not only is the dog's freedom to choose a mate for propagation limited by this practice, but pedigree breeding also increases the risk of hereditary diseases, which can be caused by breeding in a limited gene pool.

As some of these diseases, such as heart conditions, cancer, hip dysplasia, or epilepsy, cause suffering throughout the dog's life or shorten its life expectancy, dogs are not protected from harm in these instances.

On the other hand, pedigrees can be used to prevent hereditary diseases. A pedigree is a registration, which can also be used in health testing of dogs. The test results are connected to the pedigree of the tested dog and can then be traced back in a database. As some diseases are breed specific, DNA tests for certain conditions can vary for different breeds and therefore the ancestry of the dog is relevant. By using the information from these databases and checking for genetic closeness, choices in breeding can be made that diminish the risk of hereditary diseases. The pedigree in itself is not a guarantee of this, but the use that the breeder makes of possibilities to prevent the pups being harmed determines whether this goal is met. In other words, depending on how breeders and kennel clubs use their pedigrees, the registration system can be used either to guarantee healthy dogs or have harmful effects.

The standards for each breed are the guidelines for dog-show judges to assess the dogs. Also, breeders' interpretations of these standards play a part in how these guidelines work out in actual dogs. This has led to alterations in the appearance of many breeds over the years (McGreevy and Nicholas 1999), with the exaggeration of certain traits causing health and welfare problems to the dogs. Examples of this include an emphasis on broad chests, which cause problems with movement and with natural delivery, or problems in breathing for brachycephalic dogs, such as French Bulldogs. In these instances, surely harm is done to dogs, and the dogs' interests are not protected by dog-show judges, breeders, and buyers.³¹ These excesses in dog breeding have given rise to an ongoing moral debate about where we should draw the line when changing the genetic make-up of companion animals, analogous to the debate that has been going on about selective

³¹ However, it is not so easy to use ethical theory to explain why harm is done to these dogs, as the changes to the dogs have been made before the dogs were born and therefore one cannot say that a particular individual has been harmed. For a discussion on this application of the so-called non-identity problem to dogs, see Palmer (2012) and Bovenkerk and Nijland (2017).

breeding and genetic modification in livestock. This debate has focused not only on resulting health and welfare problems, but also on other ethical concerns. For example, some argue that extreme breeding violates dogs' integrity, that it objectifies or commodifies dogs, or that it is unnatural (Bovenkerk and Nijland 2017). On the other hand, a recent Danish study (Sandøe et al. 2017) shows that keepers of some breeds find that the problems that their dogs encounter are actually a reason for their strong bond, probably because the dog needs so much care and attention. Hens, in particular, emphasises the importance of the bond between dogs and their keepers. She probably assumes that this bond will primarily have advantages for the dog. The tension between dog welfare and the strong bond—as experienced by humans—in this situation establishes that this is not necessarily the case.

Historically, dogs were selected for function (e.g. hunting, guarding) and the dog's appearance merely needed to support this function. With large parts of these functions being taken over by newer developments (such as the meat industry and security cameras), the focus has shifted from function to appearance (Lindblad-Toh et al. 2005). This does not mean that all behavioural traits have vanished, as they are still present in the dogs today. It is a shift from an emphasis on function, with the best hunting dog being the most wanted, to appearance, where the dog that best looks the part is most popular in breeding. This entails a risk of humans choosing a certain breed, based mainly on appearance, without realising that the original function of the dogs requires them to roam around freely for hours on end, hunt other animals, be aware of others (including humans) entering their domain—needs that cannot necessarily be met in a dog's everyday life in the Netherlands.

As the information on the dog's heritage is guaranteed by the pedigree, this also contributes to the predictability of the dog's behaviour. It is sometimes argued that people have a better chance of finding a dog that is compatible with their circumstances when they choose a pedigree pup than it is when they choose a pup without a pedigree.³² However, as the information in breed standards on behaviour is very limited—e.g. 15 of the 434 words in the Golden Retriever standard (FCI 2009)—one could question whether people can rely on this information. Obviously, more information is needed to evaluate compatibility. Breeders may be able to provide this information, as they are knowledgeable about the breed, at least as an experiential expert, but are not required to do so in order to be able to sell puppies with pedigrees. As dogs with pedigrees are more expensive than dogs without pedigrees, there is a chance that the motive to make money will override informing prospective buyers on subjects that would possibly prevent them from buying a puppy of a certain breed. Singer would argue on this subject that humans' differing interests must be weighed against each other (earning a living versus living with a suitable dog) and this then must also be weighed against the interest of the dog (living in conditions where not all the dog's needs are met). The outcome of this weighing is not clear-cut. For Hens, the possible endangerment of the formation of a bond of trust between human and dog by withholding

³² Based on interviews carried out by Bernice Bovenkerk and Hanneke Nijland in 2015 and 2016.

information weighs heavily, and she therefore condemns practices that put financial benefits before the human–dog bond. Palmer draws a line between commercial and non-commercial dog breeding, with pedigree breeders falling into the category of non-commercial breeding most of the time, because of the limited number of litters that they are allowed to produce in order to obtain a pedigree for the dogs. The commercial aspect in itself does not seem to cause her concern, but the emphasis on profit over animal welfare does.

If we look at the ethical acquirement of a dog and deem it most important to prevent harm to the dog, obtaining a pedigree dog does not have to be ruled out. On the other hand, pedigree dog breeding does not necessarily support the ethical acquirement of dogs either. The full potential of pedigrees to contribute to the wellbeing of dogs is currently not met. If the pedigree served more than is currently the case as a quality mark for adhering to dog welfare, testing on hereditary diseases, and informing prospective buyers, more problems in the breeding and keeping of pedigree dogs could be overcome. It is, however, important for wannabe dog keepers to realise that the pedigree at the moment is not in all cases a mark of good dog welfare.

14.4 Pups Without Pedigree

As only a relatively small proportion of the dogs acquired in the Netherlands have a pedigree, it is also interesting to look at pups without a pedigree. Maybe they will turn out to be the more ethical choice when people want to share their life with a dog.

Pups without pedigrees can be dogs from a breed that is not registered with the FCI and therefore not entitled to a pedigree. These dogs can have the advantages of a pedigree dog with regard to the predictability of, for example, size and personality as an adult, but registration does not even have the basic requirements that a pedigree has. One is therefore dependent on the reliability of the breeder. Mostly, these are breeds created by selection not so long ago. Examples of these new breeds or designer breeds are the Labradoodle and the Miniature Australian Shepherd, but the Pitbull also has no FCI registration. The problems encountered with pedigree dogs may also exist with this type of dog and maybe even more so as the trustworthiness of the registration papers is more questionable. Although the latter is debatable, as the Dutch Kennel Club is not monitored by the Dutch government either, at least procedures have for long been in place regarding self-control and upholding the rules.

Pups without pedigrees can also be pups from pedigree dogs, where the breeder did not apply for a pedigree. In most instances, a pedigree being too expensive and people not wanting to ‘pay for a piece of paper’ is given as the reason for not applying for the pedigree. It cannot be ruled out, however, that an important reason may also be to avoid the minimal requirements of a pedigree in terms of dog welfare. As in this case dogs’ heritage is not confirmed by a pedigree, one can also question whether other breeds or untraceable dogs are in the ancestry of the pups. Dogs that look very similar to pedigree dogs but do not actually have a

pedigree are called look-alikes. As these dogs are bred from the same gene pool as the pedigree dogs, most genetics related problems in pedigree dogs will also be found in look-alikes. One could argue that the lack of testing and information on problems in certain lines of a breed might even enhance the problem. A study by Van Zeeland and Beerda (2015) showed that it is impossible to determine whether problems are more severe in dogs with pedigrees or in look-alikes, because of the lack of registration of pedigrees by veterinarians and the lack of control on the reports by dog keepers, who consider the dog to be a pedigree dog even if the dog does not actually have a pedigree. From the perspective of people acquiring these puppies, the money argument is mostly used to warrant this choice. There are people that find it ridiculous to spend a lot of money on a dog. Although the money transaction is proof of the dog being considered property and therefore not regarded as an ethical choice according to Francione, there is not much difference between paying a large and a small amount of money. As caring properly for a dog also involves at least feeding and veterinary costs, one can argue that not being willing to spend money on the 'purchase' of a puppy does not bode well for the intentions towards proper care of the dog after the puppy has entered the household, which can also be costly. As people tend to be more involved with a purchase when it involves a larger amount of money (Bauer et al. 2006), one could argue that a lower price for a dog can have a negative effect on the considerations made before getting a dog. A large number of the puppies in this category are distributed through illegal dog traffickers and so-called puppy mills, which are notorious for the deplorable state in which bitches and puppies are kept, with diseases and even premature death as a result (Radstake 2016). Here, certainly, people's responsibility towards dogs is not honoured and dogs suffer; this makes these practices reprehensible in the eyes of all animal ethicists.

Then there are the pups that look like originals, whose background can only be guessed. These are the dogs that are commonly referred to as mutts or mongrels. Despite these not very flattering names, positive traits are attributed to these dogs as they are said to be strong and healthy, often in comparison to pedigree dogs (Patronek et al. 1997). As a longer life expectancy in combination with fewer health problems is in the interest of the dog, this might be a preferred choice when a person is obtaining a puppy. As dogs nowadays are not normally free-ranging animals in the Netherlands, with rules for keeping dogs on the leash in most areas, dogs have little chance of meeting a mate without their keepers' interference. In the old days, dogs would just roam to nearby farms when there was a bitch in heat, but these 'accidental litters'— from a human perspective—are rare these days. In Kymlicka and Donaldson's work, the fact that humans make the procreative choices for dogs is already problematic. Keeping dogs on leashes can, however, also be seen as an instrument to keep dogs safe. In densely populated countries like the Netherlands, many more dogs would fall victim to traffic accidents if they had more freedom. Also, other animals would be at risk from dogs hunting.

With lots of dogs being castrated, especially when dogs and bitches are kept in the same household, there is an increasingly small chance of dogs in the same household procreating. The number of puppies born out of free encounters between dogs is not registered, but it is surely nowhere near the number needed to

fulfil the demand for companion dogs. Then there are the encounters between dogs that are put together by their keepers. There are few such deliberate non-pedigree litters, although they might solve some problems that arise with pedigree dogs. In 2017, a Dutch foundation, Dier & Recht (Animals & the Law), known for lawsuits against pedigree dog breeders, launched an initiative called Cupidog. Cupidog aims to bring healthy dogs and bitches of different breeds or unknown descent together to create healthy puppies that are brought up under good conditions. Amongst the candidate dogs on the Cupidog website are dogs that are obviously of breeds that carry major problems. Cupidog aims for healthy puppies by ensuring that a dog will never be mated to a dog comprised of 50% or more of the same breed and by having every combination approved by a committee of two veterinarians. Interestingly, the majority of dogs enrolled in this service are male. The similarity with dating services for humans is remarkable, as male clients also predominate on those dating websites. In the case of Cupidog, obviously the dog does not choose to be put on the website, and no information is provided on the sex of the dog's keeper. It might be interesting to investigate the extent to which idealised online identities are portrayed of the dogs on Cupidog, as is found to be the case with human dating sites (Hancock et al. 2007). In the Cupidog case, a reason for the overrepresentation of males might be that the female dogs' keepers are expected to care for the puppies and might also take into account the risk for their bitch in delivering a litter, whereas the male dogs' keepers might see their dog as a great candidate to produce offspring or want to cater to their dog's sexual urges. For the keepers of male dogs, Cupidog involves no risk or work for the human and therefore might be an easier choice.

Although the health of mongrel dogs is used as a reason to favour these dogs when a puppy is being chosen, it cannot be ruled out that the low purchase cost of these dogs is also relevant to dog buyers. Cupidog sets the price for pups from litters that they mediate at between e500 and e700. This is lower than for most pedigree dogs, but higher than for dogs from a shelter or what people are used to paying for a non-pedigree dog. This might be another reason—besides the lack of potential mother dogs—why this initiative is not taking off with a flying start. As in the case of look-alikes, it is not very promising if humans are not willing to pay these prices when the costs of keeping a dog are much higher than the purchase cost and it may mean people pay less attention to the decision of getting a dog (Bauer et al. 2006).

Another aspect of mongrel pups is the uncertainty about what they will grow into. Pedigrees provide an estimation of the character and size of the dog, as also is largely the case with non-official breeds and look-alikes, but a monger dog can easily surprise one. This might lead to an adult dog that does not suit one's situation, and this can be detrimental to the welfare of both dog and human. From Hens' perspective, in these instances the dog should remain in the situation, as the bond between dog and keeper should be respected and preserved at all times. It can, however, be argued that it is not in the dog's best interest to be kept in inappropriate circumstances. This predicament is caused by the unpredictability of how a puppy will turn out as a mature dog. Although mongrel dogs, then, give people less control over the outcome, it could be argued in their favour that the

need of humans to be in control over and ‘manufacture’ nature is in itself wrong and should not be encouraged (Bovenkerk and Nijland 2017). Dogs could, however, be the victim of mismatches and not in a position to alter their circumstances as their keepers might be. Responsibility in Palmer’s terms is a leading concept here. The dog’s best interest should prevail in these situations and guide decisions on the dog’s future.

In sum, acquiring a dog without a pedigree is, again, not necessarily a good or a bad choice. On the other hand, there is no ethically sound argument for purchasing a dog that stems from illegal dog trafficking or a puppy mill. This pleads for stronger regulations and enforcement of these regulations to ensure (breeding) dogs’ welfare and discourage current practices. The option of obtaining a dog this way is simply a bad choice. This is not necessarily the case for non-pedigree look-alikes or new breeds. Here, the same arguments hold as previously put forward for the pedigree dogs: a registration system could be used to enhance dog welfare and eliminate some of the problems encountered in dog breeding. On the basis of ethical arguments, the original dogs are a promising choice, as long as they can be distinguished from pups from puppy mills or illegal dog trafficking. Favouring this option is not, however, carefree either. Considerations about possibilities to match the demand with the offer while still guarding the boundaries of welfare and dog rights are challenging. Creating awareness of the costs of dog keeping and the expectations regarding the dog will prove to be just as challenging.